

TANNHÄUSER

Erster Aufzug

První dějství

Erste Szene

První scéna

Die Bühne stellt das Innere des Venusberges [Hörselberges bei Eisenach] dar. Weite Grotte, welche sich im Hintergrunde durch eine Biegung nach rechts wie unabsehbar dahin zieht. Aus einer zerklüfteten Öffnung, durch welche mattes Tageslicht hereinscheint, stürzt sich die Höhe der Grotte entlang ein grünlicher Wasserfall herab, wild über Gestein schäumend; aus dem Becken, welches das Wasser auffängt, fließt nach dem ferneren Hintergrunde der Bach hin, welcher dort sich zu einem See sammelt, in welchem man die Gestalten badender Najaden, und an dessen Ufern gelagerte Sirenen gewahrt. Zu beiden Seiten der Grotte Felsenvorsprünge von unregelmäßiger Form, mit wunderbaren, korallenartigen tropischen Gewächsen bewachsen. Vor einer nach links aufwärts sich dehnenden Grottenöffnung, aus welcher ein zarter, rosiger Dämmer herausscheint, liegt im Vordergrunde Venus auf einem reichen Lager, vor ihr das Haupt in ihrem Schoße, die Harfe zur Seite, Tannhäuser halb kniend. Das Lager umgeben, in reizender Verschlingung gelagert, die drei Grazien. Zur Seite und hinter dem Lager zahlreiche schlafende Amoretten, wild über und neben einander gelagert, einen verworrenen Knäuel bildend, wie Kinder, die, von einer Balgerei ermattet, eingeschlafen sind. Der ganze Vordergrund ist von einem zauberhaften, von unten her dringenden, rötlichen Lichte beleuchtet, durch welches das Smaragdgrün des Wasserfalles, mit dem Weiß seiner schäumenden Wellen, stark durchbricht; der ferne Hintergrund mit den Seeufern ist von einem verklärt baluen Dufte mondscheinartig erhellt.

Beim Aufzuge des Vorhanges sind, auf den erhöhten Vorsprüngen, bei Bechern noch die Jünglinge gelagert, welche jetzt sofort den verlockenden Winken der Nymphen folgen, und zu diesen hinabeilen; die Nymphen hatten um das schäumende Bekken des Wasserfalles den auffordernden Reigen begonnen, welcher die Jünglinge zu ihnen führen sollte; die Paare finden und mischen sich; Suchen, Fliehen und reizendes Nekken beleben den Tanz. Aus dem ferneren Hintergrunde naht ein Zug von Bacchantinnen, welcher durch die Reihen der liebenden Paare, zu wilder Lust auffordernd, daherbraust. Durch Gebärden begeisterter Trunkenheit reißen die Bacchantinnen die Liebenden zu wachsender Ausgelassenheit hin. Satyre und Faune sind aus den Klüften erschienen, und drängen sich zur höchsten Wut. Hier, beim Ausbruche der höchsten Raserei, erheben sich entsetzt die drei Grazien. Sie suchen den Wütenden Einhalt zu tun und sie zu entfernen. Machtlos fürchten sie selbst mit fortgerissen zu werden: sie wenden sich zu den schlafenden Amoretten, rütteln sie auf, und jagen sie in die Höhe. Diese flattern wie eine Schar Vögel aufwärts auseinander, nehmen in der Höhe, wie in Schlachtordnung, den ganzen Raum der Höhle ein, und schießen von da herab einen unaufhörlichen Hagel von Pfeilen auf das Getümmel in der Tiefe. Die Verwundeten, von mächtigem Liebesehnen ergriffen, lassen vom rasenden Tanze ab und sinken in Ermattung. Die Grazien bemächtigen sich der Verwundeten und suchen, indem sie die Trunkenen zu Paaren fügen, sie mit sanfter Gewalt nach dem Hintergrund zu zerstreuen. Dort nach den verschiedensten Richtungen hin entfernen sich [zum Teil auch von der Höhe herab durch die

Amoretten verfolgt] die Bacchanten, Faunen, Satyren, Nymphen und Jünglinge. Ein immer dichter rosiger Duft senkt sich herab; in ihm verschwinden zunächst die Amoretten; dann bedeckt er den ganzen Hintergrund, so daß endlich, außer Venus und Tannhäuser, nur noch die drei Grazien sichtbar zurückbleiben. Diese wenden sich jetzt nach dem Vordergrund zurück; in anmutigen Verschlingungen nahen sie sich Venus, ihr gleichsam von dem Siege berichtend, den sie über die wilden Leidenschaften der Untertanen ihres Reiches gewonnen. Venus blickt dankend zu ihnen.

Jevišť představuje vnitřek Venušiny hory(Hörselberk u Eisenachu). Rozlehlá jeskyně, jež se v pozadí ohbím doprava táhne jako do nedozírna. Z rozsochatého otvoru, kterým padá dovnitř mdlé denní světlo, řítí se po celé výšce jeskyně zelený vodopád, divoce se pěnicí na kamení; z kotliny, která zachycuje vodu, teče do vzdálenějšího pozadí potok, který se tam rozlévá v jezero, v němž je vidět postavy koupajících se Najád, na jeho březích pak rozložené Sirény. Po obou stranách jeskyně skalní výběžky nepravidelného tvaru, porostlé pohádkovými, korálovitými rostlinami. Před zvláštním, doleva nahoru se táhnoucím jeskynním otvorem, z něhož vyzařuje jemný růžový přísvit, leží v popředí na bohatém lůžku Venuše; před ní, hlavu na jejím klíně a harfu po boku, zpola klečí Tannhäuser. Lože obklopují, rozloženy v rozkošném objetí, tři Gracie. Po straně a za ložem četní spící amoretty, divoce ležící přes sebe a vedle sebe, tvořící zamotanou spleť, jako děti, které usnuly z dovádění. Celé popředí je ozářeno kouzelným, zdola prosvitajícím červenavým světlem, kterým silně proráží smaragdová zeleň vodopádu spolu s bělostnou pěnou vln. Daleké pozadí s břehy jezera je zalito modravou vůní, jakoby měsíčním světlem. - Při vytažení opony jsou na vyvýšených výběžcích ještě utáboření při pohárech jinoši, kteří ihned vyhovují vábivým pohybům nymf a spěchají k nim dolů; nymfy započaly kolem šumící kotliny vodopádu vyzývavý rej, který má jinochy přivést k nim. Dvojice se nalézají a mísí mezi sebou: hledání, unikání a roztomilé škádlení oživuje tanec. Ze vzdáleného pozadí blíží se průvod bakchantek, který probíhá řadami mileneckých dvojic a vyzývá je k divoké rozkoši. Posunky milostného opojení dráždí bakchantky milence k rostoucí bujnosti, takže se vrhají v dychtivá objetí. Satyrové a fauni vynořili se mezitím ze skalních útesů a mísí se teď se svým tancem mezi bakchantky a milující se dvojice. Svou honbou za nymfami zvyšují zmatek; všeobecná závrať se stupňuje k nejvyšší divokosti. Zde při výbuchu krajní vášně zvednou se zděšeně tři Gracie. Snaží se ovládnout a zahnat zuřivce. Bezmocny obávají se, že budou samy strženy do víru; obracejí se ke spícím amoretům, lomcují jimi a ženou je vzhůru. Ti se rozletí jako hejno ptáků do výše, zaujmou tam jako v bitevním pořádku celý prostor jeskyně a vysílají odtud nepřetržitý déšť šípů na vravu pod sebou. Ranění ustávají, zachváceni mocnou milostnou touhou, v zuřivém tanci a zemdlení klesají; Gracie zmocňují se raněných a snaží se, sdružující opojené milence v páry, rozptýlit je něžným násilím do pozadí; tam se bakchanti, fauni, satyři, nymfy i jinoši různými směry vzdalují, částečně pronásledování shora amoretty. - Snáší se stále hustší růžová vůně, v ní mizí nejdříve amoretty, pak zakryje celé pozadí, takže nakonec zůstávají viditelné - mimo Venuši a Tannhäusera - jen tři Gracie. Ty se teď vracejí do popředí; půvabně do sebe zavěšeny blíží se k Venuši, jako by jí hlásily vítězství, jehož dosáhly nad divokou vášní poddaných. Venuše jim pohledem děkuje.

Gesang der Sirenen

Naht euch dem Strande,
naht euch dem Lenz

Zpěv sirén

Sem spějte k ráji,
věčnému máji

wo in den Armen
glühender Liebe
selig Erbarmen
still' eure Triebe!

kde lásky plání
v slasti žhnoucí
ukojí ždání
v sen krásy zvoucí!

Der dicke Duft im Hintergrunde zerteilt sich; ein Nebelbild zeigt die Entführung der Europa, welche auf dem Rücken des mit Blumen geschmückten weißen Stieres, von Tritonen und Nereiden geleitet, durch das blaue Meer dahinfährt. Der rosige Duft schließt sich wieder, das Bild verschwindet, und die Grazien deuten nun durch einen anmutigen Tanz den geheimnisvollen Inhalt des Bildes, als ein Werk der Liebe, an. Von neuem teilt sich der Duft. Man erblickt in sanfter Mondesdämmerung Leda, am Waldteiche ausgestreckt; der Schwan schwimmt auf sie zu und birgt schmeichelnd seinen Hals an ihrem Busen. Allmählich verbleicht auch dieses Bild. Der Duft verzieht sich endlich ganz, und zeigt die ganze Grotte einsam und still. Die Grazien neigen sich lächelnd vor Venus, und entfernen sich langsam nach der Seiten-Grotte. Tiefste Ruhe. Unveränderte Gruppe der Venus und Tannhäusers.

Hustá vůně v pozadí se rozestupuje: mlhavý obraz ukazuje únos Evropy, která, provázena Tritony a Neridami, pluje na hřbetě bílého, květinami ozdobeného býka modravými vlnami. Růžová vůně se opět sceluje, obraz mizí a Gracie vykládají nyní půvabným tancem obsah zjevení jako dílo lásky. Znova rozestupuje se vůně. V měkkém měsíčním svitu je vidět Ledu, ležící u lesního jezírka; labuť pluje k ní a lísavě shýbá šjí k jejím řadrům. Znenáhla bledne i tento obraz. Vůně se konečně zcela rozptýlí a zjeví sluj osamělou a tichou. Gracie se šelmovsky uklánějí před Venuší a mizí směrem ke sluji lásky. Hluboké ticho. Nezměněné seskupení Venuše s Tannhäuserem.

Zweite Szene

Druhá scéna

Tannhäuser zuckt mit dem Haupte empor, als fahre er aus einem Traume auf. - Venus zieht ihn schmeichelnd zurück. - Tannhäuser führt die Hand über die Augen, als ob er ein Traumbild festzuhalten suche.

Tannhäuser prudce zvedne hlavu, jakoby se vymanil ze sna. Venuše ho něžně přitahuje zpět. Tannhäuser si přejede rukou oči, jakoby se snažil zachytit snový přelud.

Venus

Geliebter, sag, wo weilt dein Sinn?

Kde, milče můj, bloudí tvůj duch?

Tannhäuser

Zu viel! Zu viel! O, daß ich nun erwachte!

Již dost! Již dost! Ó, proč můj sen se skončil?

Venus

Sprich, was dich mühet?

Mluv, co souží tě!

Tannhäuser

Im Traum war mir's als hörte ich -
was meinem Ohr so lange fremd!
als hörte ich der Glocken froh Geläute; -

O, sag! Wie lange hört' ich's doch nicht mehr?

Venus

Was ficht dich an? Wohin verlierst du dich?

Tannhäuser

Die Zeit, die hier ich weil',
ich kann sie nicht ermessen: -
Tage, Monde - gibt's für mich nicht mehr,
denn nicht mehr sehe ich die Sonne,
nicht mehr des Himmels freundliche Gestirne; -
den Halm seh' ich nicht mehr,
der frisch ergrünend
den neuen Sommer bringt; - die Nachtigall
nicht hör' ich mehr, die mir den Lenz verkünde: -
hör'ich sie nie, seh' ich sie niemals mehr?

Venus

(mit ruhiger Verwunderung)

Ha! Was vernehm ich? Welche tör'ge Klagen!
Bist du so bald der holden Wunder müde,
die meine Liebe dir bereitet? - Oder
wie? Könnt ein Gott zu sein so sehr dich reu'n?
Hast du so bald vergessen, wie du einst
gelitten, während jetzt du dich erfreust? -

(Sie erhebt sich)

Mein Sänger, auf! Auf und ergreife deine Harfe!
Die Liebe feire, die so herrlich du besingest,
daß du der Liebe Göttin selber dir gewannst!
Die Liebe feire, da ihr höchster Preis dir ward!

Tannhäuser

[zu einem plötzlichen Entschlusse ermannt, nimmt die Harfe und stellt sich feierlich vor Venus hin]

(vzmuživ se k náhlému rozhodnutí, uchopí harfu a postaví se slavnostně před Venuši)

Mně zdálo se, jak zaslech bych,
dávno co bájí už mi jen -
jak zaslechnul bych jásavých
zvonů hlahol!
Ó, rci, jak dlouho neslyšel jsem jej?

Proč takto ptáš se mne? Mluv co ti jest?

Ten čas, jež tak trávím zde,
ach, nelze již mi změřit: -
Týdny, léta, plynou dál a dál,
já neznám více záři slunka,
nezřím ni hvězdné báně světla vlídná;
ni stéblo neznám víc,
jež lány žírné
svou kráší zelení; - ni slavíka
líbezný zpěv, jenž návrat vesny hlásá!
Neuslyším, nezřím jej nikdy víc?

(s klidným údivem)

Ach, jak to blouzníš? Nač tento nářek?
Tak záhy rek můj syt je černých kouzel,
jež náruč má mu štědře skýtá?-Nebo
jak? Málo je ti snad jak bůh tu žít?
Aj, zapomněl's tak záhy, co jsi kdysi
snášel, kdežto teď zde jen v slasti dlíš?

(napřimuje se)

Můj pěvče, vstaň a chop se již své harfy!
Pěj lásky chválu, již tak nádherně znáš pět,
že samo lásky božstvo získat znal jsi v ráz!
Pěj lásky chválu, an vděk nejvyšší ti přán!

Dir töne Lob! Die Wunder sei'n gepriesen,
die deine Macht mir Glücklichem erschuf!
Die Wonnen süß, die deiner Huld entsprießen,
erheb' mein Lied in lautem Jubelruf!
Nach Freude, ach! nach herrlichem Genießen
verlangt' mein Herz, es dürstete mein Sinn:
da, was nur Göttern einstens du erwiesen,
gab deine Gunst mir Sterblichem dahin. -
Doch sterblich, ach! bin ich geblieben,
und übergroß ist mir dein Lieben;
wenn stets ein Gott genießen kann,
bin ich dem Wechsel untertan;
nicht Lust allein liegt mir am Herzen,
aus Freuden sehn' ich mich nach Schmerzen:
aus deinem Reiche muß ich fliehn, -
o Königin, Göttin! Laß mich ziehn!

Venus

[wie aus einem Traum erwachend]

Was muß ich hören! Welch ein Sang!
Welch trübem Ton verfällt dein Lied!
Wohin floh die Begeisterung dir,
die Wonnegesang dir nur gebot?
Was ist's? Worin war meine Liebe lässig?
Geliebter, wessen klagest du mich an?

Tannhäuser

[zur Harfe]

Dank deiner Huld! Gepriesen sei dein Lieben!
Beglückt für immer, wer bei dir geweilt!
Benedict ewig, wer mit warmen Trieben
in deinen Armen Götterglut geteilt!
Entzückend sind die Wunder deines Reiches,
den Zauber aller Wonnen atm' ich hier;
kein Land der weiten Erde bietet Gleiches,
was sie besitzt, scheint leicht entbehrlich dir.
Doch ich aus diesen ros'gen Düften
verlange nach des Waldes Lüften,
nach unsres Himmels klarem Blau,
nach unsrem frischen Grün der Au,
nach unsrer Vöglein liebem Sange,
nach unsrer Glocken traurem Klange: -
Aus deinem Reiche muß ich fliehn, -
O Königin, Göttin! Laß mich ziehn!

Zněj chvály zpěv! buď rozkoš opěvána,
z níž blaho ssály rty mé žíznivé!
O lásce té, jež přízní tvou mi dána,
já zpívám písně chvály vášnivé!
Po slastech, ach po sladkém horování
vždy toužila, vždy prahla duše má:
vše, co jen bohům přála v rozeplání,
tím v stejné míře zpíjet směl se já. -
Však člověkem zůstal jsem dále,
mně rozkošem žít nelze stále,
a Bůh - li věčnou rozkoš zná,
má duše změně podléhá;
ne pouhý chtíč v mém nitru bouří,
má duše po bolestech touží:
v tvé říši nelze dál mně dlít, -
ó královno, bohyně, nech mne jít!

(jakoby procitajíc ze sna)

Co mám to slyšet! Jaký zpěv!
Jak trudným závěrem jsi zmlk!
Kde jest žár tvého nadšení,
jež chválu pouze jindy zná?
Čím to, co zavinila láska moje?
Zda výtku jedinou mi můžeš dát?

(doprovázeje se na harfu)

Dík vzdám ti rád a velebím tvou lásku!
Je provždy šťasten, s tebou dlít kdo směl!
Vzbouzí jen závist, kdo ve žhoucím svazku
tvou poznal náruč, žářem tvým se chvěl!
Jak úchvatné jsou záznaky tvé říše,
zde kouzla slastí všech mě k sobě zvou;
a vše, co země smí k své čítat pýše,
to právem smí se prázdnu zdát ti hrou.
Však já, syt různě, sladké vůně,
chci vzduch zas dýchat v lesa lůně,
modrý zas nebes blankyt pít,
zas luk a strání kvítka zřít,
toužím zas ptácat slýchat pěni,
táhlé to zvonů hlaholení: -
v tvé říši nelze dál mně dlít. -
Ó královno, bohyně! Nech mne jít!

Venus

[leidenschaftlich aufspringend]

Treuloser! Weh! Was lässest du mich hören?
Du wagest meine Liebe zu verhöhnen?
Du preisest sie und willst sie dennoch fliehn?
Zum Überdruß ist mir mein Reiz gediehn?

(vzrušeně vstávajíc)

Ó zrádný! Jak! Zda slyšela jsem dobře?
Ty troufáš si mou lásku dáti v posměch?
Ji velebiš a přec ji nechceš znát?
Tak záhy nabažil jsi se mých vнад?

Tannhäuser

O schöne Göttin! Wolle mir nicht zürnen!
Dein übergroßer Reiz ist's, den ich fliehe.

Ó krásko božská, nevděk je mne vzdálen!
Tvé přílišné to kouzlo, co chci míjet!

Venus

Weh dir! Verräter! Heuchler! Undankbarer!
Ich lass' dich nicht! Du darfst von mir nicht ziehn!

Hanba, ty zrádce, lháři, bídný sobče!
Ach! Jsi navždy můj! Ty v dál mi nesmíš jít!

Tannhäuser

Nie war mein Lieben größer, niemals wahrer,
als jetzt, da ich für ewig dich muß fliehn!

Já neznal větší lásky, pravdivější
než teď, když navždy mám ti výhost dát!

Venus hat mit heftiger Gebärde ihr Gesicht, von ihren Händen bedeckt, abgewandt. Nach einem Schweigen wendet sie es lächelnd und mit verführerischem Ausdrücke Tannhäuser wieder zu. Auf ihren Wink erscheint eine zauberische Grotte, auf welche sie deutet.

(Venuše se s výkřikem odvrátila, skrývajíc tvář do svých rukou. Pozvolna pak hledá Tannhäuserův pohled a se svůdným úsměvem se k němu opět obrací. Na její pokyn se zjevuje kouzelná sluj, na kterou ukazuje)

Venus

[mit leiser Stimme beginnend]

Geliebter, komm! Sieh dort die Grotte,
von ros'gen Düften mild durchwallt!
Entzücken böt selbst einem Gotte
der süß'sten Freuden Aufenthalt:
besänftigt auf dem weichsten Pfühle
flieh' deine Glieder jeder Schmerz,
dein brennend Haupt umwehe Kühle,
wonnige Glut durchschwell' dein Herz.

(Sie versucht ihn sanft nach sich zu ziehen)

Komm süsser Freund, komm, folge mir!

(počíná tichým hlasem)

Miláčku pojd'! Tam skrýši viz vábnou,
jí vůně růží prochvívá!
I věční bozi rádi slábnou
když zve je skrýš ta mámivá:
Tam čeká lože stříbrokvoucí
k rajskému odpočinku nás;
tam vánek skráň tvou zlíbá žhoucí,
tam slastný žár tě prostoupí v ráz!

(snaží se jej něžně táhnout za sebou)

Pojd', milče můj, za mnou tam spěj!

Sirenen

(aus weiter Ferne, unsichtbar)

Naht euch dem Strande!

(z velké dálky, neviditelný)

Sem spějte k ráji!

Venus

Aus holder Ferne mahnen süße Klänge,
daß dich mein Arm in trauter Näh' umschlänge:
von meinen Lippen,
aus meinen Blicken,
schlüpfst du Göttertrank,
strahlt dir Liebesdank: -
ein Freudenfest soll unsrem Bund entstehen,
der Liebe Feier laß uns froh begehen!
Nicht sollst du ihr ein scheues Opfer weihn, -
mit der Liebe Göttin schwelge im Verein.
Sag, holder Freund, sag, mein Geliebter,
willst du fliehen?

Slyš jen ty víly z černé dálky zvoucí,
by rámě mé tě spjalo v náruč žhoucí:
chceš z mého retu,
ve vášně letu,
pít nápoj zbožnění,
ssát kouzlo mámení?
Pak s jásotem obnovme něžné svazky,
a nejsladší tam slavme slavnost lásky!
Ne lecjakou jí žertvu nésti máš, -
ve spolku s lásky kněžnou citům svým se vzdáš!
Rci, reku můj, rci, zdali ještě toužíš v dál?

Tannhäuser

[auf das Äußerste hingerissen, greift mit trunkener Gebärde in die Harfe]

(krajně uchvácen, opět se chápe s žízňivým posunkem harfy)

Stets soll nur dir, nur dir mein Lied ertönen!
Gesungen laut sei nur dein Preis von mir!
Dein süßer Reiz ist Quelle alles Schönen,
und jedes holde Wunder stammt von dir.
Die Glut, die du mir in das Herz gegossen,
als Flamme lodre hell sie dir allein!
Ja, gegen alle Welt will unverdrossen
fortan ich nun dein kühner Streiter sein. -
Doch hin muß ich zur Welt der Erden,
bei dir kann ich nur Sklave werden;
nach Freiheit doch verlange ich,
nach Freiheit, Freiheit dürstet's mich;
zu Kampf und Streite will ich stehen,
sei's auch auf Tod und Untergehen: -
drum muß aus deinem Reich ich fliehn, -
O Königin, Göttin! Laß mich ziehn!

Tobě, bohyně lásky, k poctě zpěv můj jásá
a chválu hlásá v slední světa kraj!
Z tvé vnady černé vzešla lidstvu krása,
i věčná, nekonečná lásky báj.
A žár, jímž krása tvoje v lásky plání
mi srdce jala, stále bude žít!
Já proti všemu světu bez ustání
jen tebe hlásat, pro tě v boj chci jít!
Než v dálný svět mne touha pudí,
mne různá tvoje pouta trdí;
a volnost přec jen spása má,
jen volnost, volnost touha má.
S ní v boj a zápas chci se hnát,
svou všecku krev jí v oběť dát!
V tvé říši nelze mně dál dlít!
Ó královno, bohyně! Nech mne jít!

Venus

[im heftigstem Zorne]

(v nejprudším hněvu)

Zieh hin, Wahnbetörter, zieh hin! Geh!
 Verräter, sieh, nicht halt' ich dich!
 Flieh! Ich geb' dich frei, - zieh hin! Betörter!
 Was du verlangst, das sei dein Los!
 Zih hin! Zieh hin!
 Hin zu den kalten Menschen flieh,
 vor deren blödem, trübem Wahn
 der Freude Götter wir entfloh
 tief in der Erde wärmenden Schoß.
 Zieh hin, Betörter! Suche dein Heil,
 suche dein Heil - und find es nie!
 Sie, du siegend einst verlachtest,
 die jauchzendes Mutes du verhöhnst,
 nun fleh sie an um Gnade, wo du verachtest,
 jammre nun um Huld!
 Dann leuchte deine Schande,
 der hellen Schmach wird dann ihr Spott!
 Gebannt, verflucht, ha! wie seh ich schon
 dann mir nahn, tief das Haupt zur Erde:
 "Oh! fändest du sie wieder,
 die einst dir gelächelt!
 Ach! öffnet sie dir wieder
 die Tore ihrer Wonnen!"
 Auf der Schwelle, sieh da! Ausgestreckt
 liegt er nun, dort, wo Freunde einst ihm geflossen!
 Um Mitleid fleht er bettelnd, nicht um Liebe!
 Zurück! Entweiche Bettler!
 Knechten nie,
 nur Helden öffnet sich mein Reich!

Tannhäuser

Nein, mein Stolz soll dir den Jammer sparen,
 mich entehrt je dir nah zu sehn!
 Der heut von dir scheidet, o Göttin,
 der kehret nie zu dir zurück!

Venus

[mit einem Schrei]

Ha! Du kehrtest nie zurück?
 Wie sagt ich? Ha! wie sagte er?
 Nie mir zurück! Wie soll ich's denken?
 Wie es erfassen?
 Mein Geliebter ewig mich fliehn?
 Wie hätt ich das erworben,
 wie träf mich solch Verschulden,

Nuž jdi! Spěš ty bloude! Jdi v dál!
 Ty zrádče, hled', já káži tak!
 Spěš! Svou volnost měj! Jdi v dál, ty bloude!
 Kýžený los tvůj buď ti přán!
 Jdi v dál! Jdi v dál!
 Tam vrať se k lidem závistným,
 před jichžto řádem bláhovým
 již lásky božstvo veškeré
 sem prchlo v teplý země klín.
 Jen v dál, ty bloude! Spěj k spáse své,
 spěj k spáse své a najdi zášť!
 Té, již co vítěz právě smál ses,
 již zrádně odvděčil ses dnes,
 té vzývej potom soucit a svojí hanbou
 naprav její čest!
 Pak já se budu smáti,
 ha, budu smát se z plných plic:
 až klet a štván budeš plížít
 ke mně se zpět v bídě nejkrutější:
 "Ó kéž našel bych ji zas,
 onu bohyni vlídnou,
 ach, kéž směl bych opět vstoupit
 ve bránu jejích kouzel!"
 Na mém prahu jej viz: smyslů prost
 líže zem tam, kde dřív mu prýštila rozkoš!
 O soucit ždá co žebrák, ne o lásku!
 Ha, zpět! Co chceš u mne?
 Nikdy rab,
 jen rek přec v mou smí vstoupit říš!

Ne! Ó ne! Mně moje pýcha zbrání,
 abych bídy ti obraz přál!
 Jenž dnes s tebou se loučí, sne krásný,
 nepřijde zpátky nikdy víc!

(s výkřikem)

Ha! Ty nikdy více mým?
 Co dím tu? Ha! Co děl tu on?
 Mým nikdy víc! Jak to jen myslit?
 Jak to jen chápat?
 Přítel můj mi v dál navždy jít?
 Co spáchala jsem zlého,
 můj druhu nejmilejší,

dass mir die Lust geraubt,
dem Trauten zu verzeihn?
Der Königin der Liebe,
der Göttin aller Hulden,
wär einzig dies versagt,
Trost dem Freunde zu weihn?
Wie einst, lächenld unter Tränen,
ich sehnsuchtsvoll dir lauschte,
den stolzen Sang zu hören,
der rings so lang mir verstummt:
Oh, sag, wie könntest je du wohl wännen,
dass ungerührt ich bliebe,
dräng' zu mir einst deiner Seele Seufzen,
hört ich dein Klagen?
Dass letzte Tröstung in deinem Arm ich fand,
oh, lass dess' mich nicht entgelten,
verschmäh einst auch du nicht meinem Trost!

(in Verzweiflung ausbrechend)

Kehrst du mir nicht zurück,
so trffe Fluch die ganze Welt!
Und für ewig sie öde sie,
aus der die Göttin wich!
O kehr, kehr wieder!

(verzweiflungsvoll flehend)

Traut meiner Huld, meiner Liebe!

Tannhäuser

Wer, Göttin, dir entfliehst,
flieht ewig jeder Huld!

Venus

Nicht wehre stolz deinem Sehnen,
venn zurück zu mir es dich zieht!

Tannhäuser

Mein Sehen drängt zum Kampfe,
nicht such in Wonn und Lust!
Ach, mögest du es fassen, Göttin!
Hin zum Tod, den ich suche,
zum Tode dräng es mich!

že chceš mi vzít i právo,
odpuštění dát?
Co královně lásky,
všech božstev nejštědřejší,
mně odpíráš i slast,
milci útěchu přát?
Jak dřív v úsměvu já bolném,
jsem toužně sluch ti přála,
zpěv rekovný bych ssála,
jenž jinde dávno již zmlk:
Ó rci, jak můžeš kdy za to míti,
že lhostejnou bych zůstala,
když ke mně vnik' by tvůj snad nářek,
tvá pouze prosba?
Útěchu svou že jsem v lásce našla tvé,
za to vděčnou nech mne býti,
a můj soucit jednou přijmi též!

(propadajíc v zoufalství)

Když nevrátíš se víc,
pak mnou buď klet celý ten svět!
A na věky buď pusto tam,
kde nelze mně již dlít!
Ó přijď, ó vrať se!

(prosí plna zoufalství)

Věř v moji moc, v moji lásku!

Kdo, bohyně, tě mívá,
ten požitku se vzdal!

Ó, nebraň pyšné svojí touze,
kdyby ke mně táhla tě zpět!

Mé touhy cíl je zápas,
ne rozkoše a slast!
Ach, kéž bys mohla teď mne chápat!
Smrti vstříc jenom prahnu,
jen smrt je teď můj cíl!

Venus

Kehr zurück, wenn der Tod selbst dich flieht,
wenn vor dir das Grab selbst sich schliesst.

Jen se vrať, až i smrt, již si ždáš,
se ti s hrůzou hrob vzepře dát!

Tannhäuser

Den Tod, das Grab, hier im Herzen ich trag,
durch Buss und Sühne wohl find ich Ruh für mich!

Zde v nitru svém smrti símě mám
a vroucí lítostí najdu klid a mír!

Venus

Nie ist Ruh dir beschieden,
nie findest du Frieden!
Kehr wieder mir, suchst einst du dein Heil!

Marně toužíš po míru,
ty v béd zajdeš víru!
Sem jen se vrať, zde spásný je cíl!

Tannhäuser

Göttin der Wonn und Lust! Nein!
Ach, nicht in dir find ich Frieden und Ruh!
Mein Heil liegt in Maria!

Bohyně hříšných krás!
Nikdy nelze tobě přec dáti mně ráj!
Tu moc má jen Maria!

*Furchtbarer Schlag. Venus ist verschwunden.
Der Venusberg versinkt.*

*(Strašlivý úder. Venuše mizí.
Její hora se propadá)*

Dritte Szene

Třetí scéna

Tannhäuser steht plötzlich in einem schönen Tale, über ihm blauer Himmel. Rechts im Hintergrunde die Wartburg, links in größerer Ferne der Hörselberg. Rechter Hand führt auf der halben Höhe des Tales ein Bergweg nach dem Vordergrunde zu, wo er dann seitwärts abbiegt; in demselben Vordergrunde ist ein Muttergottesbild, zu welchem ein niedriger Bergvorsprung hinaufführt. Von der Höhe links vernimmt man das Geläute von Herdenglocken; auf einem hohen Vorsprunge sitzt ein junger Hirt mit der Schalmei und singt.

(Tannhäuser, který zůstal nehybně stát, ocitá se náhle v krásném údolí. Jaro, modrá obloha, vlídné sluneční světlo. Vpravo v pozadí Wartburk, kotlinou dolů je vidět Hörselberk. Vpravo vede (v poloviční výši údolí) horská cesta směrem k Wartbuku do popředí, kde pak uhýbá na stranu; v témže popředí je obraz Matky Boží k němuž stoupá vzhůru nízký svah. Z výšiny vlevo je slyšet zvonky stáda ovcí, na vysokém výběžku sedí mladý pastýř se šalmají)

Hirt

Pastýř

Frau Holda kam aus dem Berg hervor,
zu ziehen durch Flur und Auen;
gar süßen Klang vernahm da mein Ohr,
mein Auge begehrte zu schauen: -
da träumt' ich manchen holden Traum,
und als mein Aug' erschlossen kaum,

Aj, vesna z hor sešla v údolí,
a po kvetoucích šla stráních;
zvuk zvonečků se rozlaholil
a hrál ozvěnou po všech pláních.
Tu snil jsem, ach, tak vášný sen,
až v oči mé se vloudil den,

da strahlte warm die Sonnen,
der Mai, der Mai war kommen.
Nun spiel' ich lustig die Schalmei: -
der Mai ist da, der liebe Mai!

a slunko plálo v háje:
To máj, to máj slét z ráje!
Hrám proto vesel na šalmaj,
hle máj tu již, můj vábný máj!

Er spielt auf der Schalmei. Man hört den Gesang der älteren Pilger, welche, von der Richtung der Wartburg her kommend, den Bergweg rechts entlang ziehen.

(Hraje na šalmaj. Je slyšet zpěv starších poutníků, blížících se po horské cestě od Wartburku)

Gesang der Älteren Pilger

Zu dir wall' ich, mein Jesus Christ,
der du des Sünders Hoffnung bist!
Gelobt sei, Jungfrau süß und rein,
der Wallfahrt wolle günstig sein! -
Ach, schwer drückt mich der Sünden Last,
kann länger sie nicht mehr ertragen;
drum will ich auch nicht Ruh noch Rast,
und wähle gern mir Müh' und Plagen.
Am hohen Fest der Gnadenhuld
in Demut sühn' ich meine Schuld;
gesegnet, wer im Glauben treu:
er wird erlöst durch Buß' und Reu'.

Zpěv starších poutníků

Ó, Bože, k pouti dej mi sil,
bych v milosti tvé opět žil!
I tobě, Panno, zpěv náš zněj,
nám hříšným cestu požehnej! -
Ach, velká tak mých vin je tíž,
že nelze mně dost z nich se káti;
však rád chci nést svůj těžký kříž,
a v strádání o spásu lkáti.
Tam před oltářem milosti
svou vinu smyju lítostí;
kdo víru má, buď požehnán
neb jednou ráj mu bude přán.

Der Hirt, der fortwährend auf der Schalmei gespielt hat, hält ein, als der Zug der Pilger auf der Höhe ihm gegenüber ankommt.

(Pastýř, který hrál na šalmaj, ustane a zbožně naslouchá, když průvod poutníků došel na protilehlou výšinu)

Hirt

[den Hut schwenkend und den Pilgern laut zurufend]

Glück auf! Glück auf nach Rom!
Betet für meine arme Seele!

Pastýř

(mává kloboukem a volaje hlasitě na poutníky)

Zdar vám! Zdar v Římě tam!
Proste i za mou duši bědnou!

Tannhäuser

[tief ergriffen auf die Knie sinkend]

Allmächt'ger, dir sei Preis!
Hehr sind die Wunder deiner Gnade.

(klesá v mocném pohnutí na kolena)

Ó, Bože, přijmi dík!
Velké jsou zázraky tvé lásky!

Der Zug der Pilger entfernt sich immer weiter von der Bühne, so daß der Gesang allmählich verhallt.

(Průvod poutníků uhýbá doleva a opouští jeviště. Pastýř se šalmají se rovněž vzdaluje, i zvonky stáda je slyšet stále slaběji)

Pilgergesang

Zu dir wall' ich, mein Jesus Christ,
der du des Pilgers Hoffnung bist!
Gelobt sei, Jungfrau süß und rein,
der Wallfahrt wolle günstig sein!

Zpěv poutníků

Ó, Bože, k pouti dej mi sil,
bych v milosti tvé opět žil!
I tobě, Panno, zpěv náš zněj,
nám hříšným cestu požehnej!

Tannhäuser

[als der Gesang der Pilger sich hier etwas verliert, singt, auf den Knien, wie in brünstiges Gebet versunken, weiter]

(když se zpěv poutníků ztrácí, zpívá, na kolenou, jakoby pohroužen ve vroucí modlitbu)

Ach, schwer drückt mich der Sünden Last,
kann länger sie nicht mehr ertragen;
drum will ich auch nicht Ruh noch Rast
und wähle gern mir Müh' und Plagen.

Ach, tak velká mých vin je tíž,
že nelze mně dost z nich se káti;
však rád chci nést svůj těžký kříž
a v strádání o spásu lkáti.

Tränen ersticken seine Stimme; man hört in weiter Ferne den Pilgergesang fortsetzen bis zum letzten Verhallen, während sich aus dem tiefsten Hintergrunde, wie von Eisenach kommend, das Geläute von Kirchglocken vernehmen läßt. Als auch dieses schweigt, hört man von links immer näher kommende Hornrufe.

(Slzy zdusí jeho hlas; jakoby v usedavém pláči skloní hlavu hluboko k zemi. - V dálce postupně doznívá zpěv poutníků, zatímco z nejbzdálenějšího pozadí, jako od Eisenachu, zaléhá hlas kostelních zvonů. Když i ten zmlkne, je slyšet zleva stále bližší zvuky loveckých rohů.)

Vierte Szene

Čtvrtá scéna

Von der Anhöhe links herab aus einem Waldwege treten der Landgraf und die Sänger in Jägertracht einzeln auf. Im Verlaufe der Szene findet sich der ganze Jagdtroß des Landgrafen nach und nach auf der Bühne ein.

(Z výšiny vlevo vystoupí lesní cestou jednotlivě lantkrabě a pěvci v loveckém oděvu. V průběhu scény přichází na jeviště postupně celá lovecká družina lantkraběte)

Landgraf

Wer ist der dort im brünstigen Gebete?

Kdo muž ten jest, jenž vroucně tam se modlí?

Walther

Ein Büßer wohl.

Toť poutník as!

Biterolf

Nach seiner Tracht ein Ritter.

Dle šatu spíše rytíř.

Wolfram

[der auf Tannhäuser zugegangen ist und ihn erkannt hat]

(přistoupiv k Tannhäuserovi a poznáv jej)

Er ist es!

Ba, on to!

Die Sänger und der Landgraf

Pěvci a lantkrabě

Heinrich! Heinrich! Seh' ich recht?

Jindřich! Jindřich! On to sám!

Tannhäuser, der überrascht schnell aufgefahren ist, ermannt sich und verneigt sich stumm gegen den Landgrafen, nachdem er einen flüchtigen Blick auf ihn und die Sänger geworfen.

(Tannhäuser, který překvapen prudce povstal, ovládne se vrhnuv letmý pohled na pěvce, mlčky se ukloní před lantkrabětem)

Landgraf

Du bist es wirklich? Kehrest in den Kreis zurück, den du in Hochmut stolz verließest?

Ty ses k nám vrátil? V přátelský se hlásíš kruh, jímž zhrdnul v nezkrotné jsi pýše?

Biterolf

Sag, was uns deine Wiederkunft bedeutet? Versöhnung? Oder gilt's erneutem Kampf?

Mluv, jak náhlý tvůj návrat máme chápat? Zda smír chceš, či snad obnovit jdeš boj?

Walther

Nahst du als Freund uns oder Feind?

Jdeš k nám co přítel, či chceš boj?

Die anderen Sänger ausser Wolfram

Ostatní pěvci mimo Wolframa

Als Feind?

Chceš boj?

Wolfram

O fraget nicht! Ist dies des Hochmuts Miene? - Gegrüßt sei uns, du kühner Sänger, der, ach! so lang' in unsrer Mitte fehlt!

Nač tázat se? Zda takto pýcha vzhlíží? Ó, vítej nám, ty pěvče smělý, jenž, ach, tak dlouho jsi tu scházel nám!

Walther

Willkommen, wenn du friedlich nahst!

Bud' vítán, jdeš - li v míru k nám!

Biterolf

Gegrüßt, wenn du uns Freunde nennst!

Buď vítán, jsi - li přítel náš!

Alle Sänger

Gegrüßt! Gegrüßt! Gegrüßt sei uns!

Všichni pěvci

Buď zdrav! Buď zdrav! Ó vítej nám!

Landgraf

So sei willkommen denn auch mir!
Sag an, wo weiltest du so lang?

Nuž, rád tě vítám zpět i já!
Rci nám, kdes dlel tak drahný čas?

Tannhäuser

Ich wanderte in weiter, weiter Fern', -
da, wo ich nimmer Rast noch Ruhe fand.
Fragt nicht! Zum Kampf mit euch nicht kam ich her.
Seid mir versöhnt, und laßt mich weiterziehn!

Má pouť mne vedla v dálný, dálný kraj,
kde nekynul mi klid ni duše mír.
Nač slov! Já nejdu s vámi křísit boj.
Buď tedy mír, však nechte mne dál jít!

Landgraf

Nicht doch! Der Unsre bist du neu geworden.

Ne tak! Již zůstaň v kruhu přátel věrných!

Walther

Du darfst nicht ziehn.

Tak nesmíš dál!

Biterolf

Wir lassen dich nicht fort.

My nedáme ti jít.

Tannhäuser

Laßt mich! Mir frommet kein Verweilen,
und nimmer kann ich rastend stehn;
mein Weg heißt mich nurvorwärts eilen,
denn rückwärts darf ich niemals sehn.

Ó ne! Zůstat můj los mi brání,
mně vrátí mír jen dálný svět;
Já nemohu mít nikde stání,
a nesmím nikdy zírat zpět.

Der Landgraf und die Sänger

O bleib, bei uns sollst du verweilen,
wir lassen dich nicht von uns gehn.
Du suchtest uns, warum enteilen
nach solchem kurzen Wiedersehn?

Landkrabě a pěvci

Buď náš, buď s námi do skonání,
vždyť stejný úkol dal ti svět!
Když nechceš boj, co spolku brání?
Ó, zůstaň náš, pojď s námi zpět!

Tannhäuser

[sich losreißend]

Fort! Fort von hier!

(odtrhujíc se)

Jen dál, jen dál! Ó nechte mne!

Die Sänger

Bleib! Bleib bei uns!

Stůj, buď náš! Stůj, zůstaň náš!

Wolfram

[Tannhäuser in den Weg tretend, mit erhobener Stimme]

(Zastupuje Tannhäuserovi cestu, zvýšeným hlasem)

Bleib bei Elisabeth!

Zůstaň u Alžběty!

Tannhäuser

[heftig und freudig ergriffen]

Elisabeth! O Macht des Himmels,
rufst du den süßen Namen mir?

(prudce a radostně dojat, strne)

U Alžběty! Ó, klenbo ráje,
zda z výšin tvých to jméno zní?

Wolfram

Nicht sollst du Feind mich schelten,
daß ich ihn genannt! -

(zu Landgraf)

Erlaubest du mir, Herr, daß ich
Verkünder seines Glücks ihm sei?

Ne, to jen přítel věrný,
vyslovil je včas! -

(k lantkraběti)

Ach, svol již pane ctný
bych poslem štěstí jeho dnes mu byl!

Landgraf

Nenn ihm den Zauber, den er ausgeübt, -
und Gott verleih ihm Tugend,
daß würdig er ihn löse!

Nuž zjev mu kouzlo, které způsobil, -
a Bůh pak dej mu sílu,
by hoden jím byl vládnout!

Wolfram

Als du in kühnem Sange uns bestrittest,
bald siegreich gegen unsre Lieder sangst,
durch unsre Kunst Besiegung bald erlittest:
ein Preis doch war's, den du allein errangst.
War's Zauber, war es reine Macht,
durch die solch Wunder du vollbracht,

Když s námi družně v závodech jsi zpíval,
tu laur ať vítězný jsi vzal ty nám,
či sám ať námi přemožen jsi býval,
z cen jednu přec jsi získal z nás ty sám.
Ať kouzla hrou či uměním,
ty způsobil jsi žářem svým,

an deinen Sang voll Wonn' und Leid
gebannt die tugendreichste Maid?
Denn, ach! als du uns stolz verlassen,
verschloß ihr Herz sich unsrem Lied;
wir sahen ihre Wang' erblassen,
für immer unsren Kreis sie mied. -
O kehr zurück, du kühner Sänger,
dem unsren sei dein Lied nicht fern. -
Den Festen fehle *sie* nicht länger,
aufs neue leuchte uns ihr Stern!

že slastný tvůj i bolný zpěv
jal srdce nejctnostnější z děv.
Neb, ach! když jsi se v pýše vzdálil,
tu zasmušil se její duch;
a srdce taký stesk jí zalil,
že mívá teď náš zpěvný kruh. -
Ó, vrať se k nám, ty pěvče lásky,
svou píseň s námi v jedno spoj!
Jí zahlad' z čela smutku vrásky
a nám v ní záře navrať zdroj!

Die Sänger

Sei unser, Heinrich! Kehr uns wieder!
Zwietracht und Streit sei abgetan!
Vereint ertönen unsre Lieder,
und Brüder nenne uns fortan!

Ó, vrať se pěvče, zaplaš tíseň!
Hněv náš a svár buď skončen již!
A družně zněj zas naše píseň,
jen bratry nás teď zvatí smíš!

Tannhäuser

[innig gerührt, umarmt Wolfram und die Sänger mit Heftigkeit]

(zachvácen mocným dojetím, vrhá se Wolframovi v náruč, zdraví po řadě každého z pěvců a ukloní se s vroucí vděčností před lantkrabětem)

Zu ihr! Zu ihr! O, führet mich zu ihr!
Ha, jetzt erkenne ich sie wieder,
die schöne Welt, der ich entrückt!
Der Himmel blickt auf mich hernieder,
die Fluren prangen reich geschmückt.
Der Lenz mit tausend holden Klängen
zog jubelnd in die Seele mir;
in süßem, ungestümem Drängen
ruft laut mein Herz: zu ihr, zu ihr!

Nuž k ní! Nuž k ní! Ó, ved'te mě již k ní!
Ha, již se štěstí ke mně sklání,
mne opět má ten zemský ráj!
Zas krásu dýchám niv i strání,
jež zlíbal mladý, květný máj!
Hle, máj svou písni něžně zvoucí
zas jásavě tak ve mně zní;
že duše sladkou touhou mroucí
si žádá, ach, jen k ní, jen k ní!

Landgraf und die Sänger

Er kehrt zurück, den wir verloren!
Ein Wunder hat ihn hergebracht.
Die ihm den Uebermut beschworen,
gepriesen sei die holde Macht!
Nun lausche unsren Hochgesängen
von neuem der Gepries'nen Ohr!
Es tön in frohbelebten Klängen
das Lied aus jeder Brust hervor!

Lantkrabě a pěvci

Hle, zas je náš, jenž byl tak vzdálen!
Jej zázrak přived' v náruč nám!
Buď věčně anděl námi chválen,
jenž vyrval jej zas temnotám!
Nechť vzlétne píseň díků vroucích
a ctnosti div ten oslaví!
A v krásu máje kol se skvoucí
zpěv náš ať mocně zní!

Der ganze Jagdtroß hat sich im Tale versammelt. Der Landgraf stoßt in sein Horn: laute Hornrufe der Jäger antworten ihm. Der Landgraf und die Sänger besteigen Pferde, welche man ihnen von der Wartburg her entgegengeführt hat. Der Vorhang fällt.

(Celé údolí hemží se teď stále ještě rostoucí loveckou družinou. Lantkrabě a pěvci se obracejí k lovcům; lantkrabě zaduje na svůj roh, hlučné trubení a štěkot psů odpovídá. Zatímco lantkrabě a pěvci vsedají na koně, přivedené jim od Wartburku, opona padá.)

Zweiter Aufzug

Druhé dějství

Erste Szene

První scéna

Die Sangerhalle auf der Wartburg; nach hinten freie Aussicht auf den Burghof und das Tal.

(Pěvecká síň na Wartburku; do pozadí volný výhled na hradní nádvoří a údolí)

Elisabeth

[tritt freudig bewegt ein]

(vstupuje radostně vzrušena)

Dich, teure Halle, grüß' ich wieder,
froh grüß' ich dich, geliebter Raum!
In dir erwachen seine Lieder,
und wecken mich aus düstrem Traum. -
Da er aus dir geschieden,
wie öd' erschienst du mir!
Aus mir entfloh der Frieden,
die Freude zog aus dir. -
Wie jetzt mein Busen hoch sich hebet,
so scheinst du jetzt mir stolz und hehr;
der dich und mich so neu belebet,
nicht länger weilt er ferne mehr.
Sei mir gegrüßt! sei mir gegrüßt!

Já zas tě vítám, síni skvoucí,
vás klenby též, vy vznešené!
Kéž zní tu zas ta píseň vroucí,
jímž on kdys jímá nitro mé. -
Neb z vás když pak se vzdálil,
jak smutný byl to čas!
Můj duch jen v žal se halil,
a krása létla z vás. -
Co štěstí srdce mé zas cítí,
i vy se krásou skvíte zas;
jenž mně i vám jde vrátit žití,
sem vstoupí v krátký čas.
Měj pozdrav můj, měj pozdrav můj!

Zweite Szene

Druhá scéna

Tannhäuser, von Wolfram geleitet, tritt mit diesem aus der Treppe im Hintergrunde auf.

(Tannhäuser, provázen Wolframem, stane na schodišti v pozadí)

Wolfram

Dort ist sie; nahe dich ihr ungestört!

Tam stojí; kráčeť k ní jen bázně prost!

Er bleibt, an die Mauerbrüstung des Balkons gelehnt, im Hintergrunde.

(Zůstává opřen o zábradlí balkonu, v pozadí)

Tannhäuser

[ungestüm zu den Füß Elisabeths stürzend]

O Fürstin!

(vrhaje se nespoutaně k nohám Alžbětiným)

Ó, kněžno!

Elisabeth

[im schüchterner Verwirrung]

Gott! - Steht auf! Laßt mich!
Nicht darf ich Euch hier sehn!

Sie will sich entfernen.

(nesměle a zmatena)

Ach! - vstaňte již, probůh!
Já nesmím vás tu zřít!

(Chce se vzdálit)

Tannhäuser

Du darfst!
O bleib und laß zu deinen Füßen mich!

Ty smíš!
Ó, přej si bych věčně dlel u nohou tvých!

Elisabeth

[sich freundlich zu ihm wendend]

So stehet auf!
Nicht sollet *hier* Ihr knien, denn diese Halle
ist Euer Königreich. O, stehet auf!
Nehmt meinen Dank, daß Ihr zurückgekehrt! -
Wo weiltet ihr so lange?

(vlídně se k němu obracejíc)

Povstaňte přec!
Neklečte v místě tom, když síň ta dávno
je vaše království. Ó, vstaňte již
a mějte dík, že k nám jste vrátil se! -
Kde dlouho jste tak meškal?

Tannhäuser

[sich langsam erhebend]

Fern von hier,
in weiten, weiten Landen. Dichtes Vergessen
hat zwischen heut und gestern sich gesenkt. -
All mein Erinnern ist mir schnell geschwunden,
und nur des Einen mußich mich entsinnen,
daß nie mehr ich gehofft Euch zu begrüßen,
noch je zu Euch mein Auge zu erheben. -

(zvolna se zvedaje)

V dálném, ach,
já v dálném bloudil kraji. Vše, co se dálo,
zastřel mi závoj zapomenutí. -
Vzpomínky všechny jsou mi pouhou bájí,
a jenom jedno v paměti mi tane,
že jsem snů již se vzdal sem ještě vstoupit
a k vám svůj pohled někdy ještě vznésti. -

Elisabeth

Was war es dann, das Euch zurückgeführt?

A - jaká moc vás nazpět zvábila?

Tannhäuser

Ein Wunder war's,
ein unbegreiflich hohes Wunder!

To zázrak byl,
nezměrný, tajuplný zázrak!

Elisabeth

[freudig aufwallend]

Gepriesen sei dies Wunder
aus meines Herzens Tiefe!

(v radostném vzplanutí)

Já velebím ten zázrak
ze svého nitra hloubi!

[Sich mäßigend, - in Verwirrung]

Verzeiht, wenn ich nicht weiß, was ich beginne!
Im Traum bin ich und tör'ger als ein Kind, -
machtlos der Macht der Wunder preisgegeben.
Fast kenn' ich mich nicht mehr; o, helfet mir,
daß ich das Rätsel meines Herzens löse!
Der Sänger klugen Weisen
lauscht' ich sonst gern und viel;
ihr Singen und ihr Preisen
schien mir ein holdes Spiel.
Doch welch ein seltsam neues Leben
rief Euer Lied mir in die Brust!
Bald wollt' es mich wie Schmerz durchbeben,
bald drang's in mich wie jähe Lust:
Gefühle, die ich nie empfunden!
Verlangen, das ich nie gekannt!
Was einst mir lieblich, war verschwunden
vor Wonnen, die noch nie genannt! -
Und als Ihr nun von uns gegangen, -
war Frieden mir und Lust dahin;
die Weisen, die die Sänger sangen,
erschieden matt mir, trüb ihr Sinn;
im Traume fühlt' ich dumpfe Schmerzen,
mein Wachen ward trübsel'ger Wahn;
die Freude zog aus meinem Herzen: -
Heinrich! Was tatet Ihr mir an?

(mírníc se, - ve zmatku)

Co dím, ach, sotva ještě vím, co činím!
Já sen si tkám, jak děčko bláhové, -
zmítána v síti nejdívnějších vidin.
Já sotva znám se již; ó pomozte,
bych vnikla v původ těchto náhlých záhad!
Mně pěvců ladné zpěvy
dřív byly vábnou zábavou;
jich obrazy a jevy
slov milou, krásnou hrou.
Když ale vaše vzlétla píseň
tu neznámá mne jala slast!
Hned chvátila mne bolná tíseň,
hned bouřlivé zas touhy strast:
mne kouzlo jakés k vám jen vedlo,
jak závrať sladká, mámivá!
vše dřív mi vábné nyní zbledlo
v tom štěstí, jež jen ráj snad zná! -
Když pak jste šel tak náhle v dáli,
mne míjel klid, mne míjel sen,
mně písně, všechny pěvců chvály,
se zdály prázdné, všední jen;
i ve snu hořký stesk mne chvátil,
a v srdce mé vkrádal se žal;
svit štěstí v temnou dál se tratil: -
Jindřichu! Čím bytost mou jste spjal?

Tannhäuser

[hingerissen]

Den Gott der Liebe sollst du preisen,
er hat die Saiten mir berührt,
er sprach zu dir aus meinen Weisen,
zu dir hat er mich hergeführt!

(uchvácen)

To sám bůh lásky v nás se skrýval,
on písni mé dal vzlet a jas,
on sám tu za mne k tobě zpíval,
a k tobě zpět znal vést mne včas!

Elisabeth

Gepriesen sei die Stunde,
gepriesen sei die Macht,
die mir so holde Kunde
von Eurer Näh' gebracht!
Von Wonneglanz umgeben,
lacht mir der Sonne Schein;
erwacht zu neuem Leben,
nenn' ich die Freude mein!

Ó vítěj spásy chvíle,
jež ve snu zrála mém,
a dík buď něžné síle,
jež vás dnes vedla sem!
Zas v nádherném, hle, jase
já zřím teď slunko plát;
mně svět zas rájem zdá se,
já smím se šťastnou zvat!

Tannhäuser

Gepriesen sei die Stunde,
gepriesen sei die Macht,
die mir so holde Kunde
aus deinem Mund gebracht.
Dem neu erkannten Leben
darf ich mich mutig weihn;
ich nenn' in freud'gem Beben
sein schönstes Wunder mein!

Ó vítěj spásy chvíle,
jež ve snu zrála mém,
a dík buď něžné síle,
jež dnes mne vedla sem!
Teď žití věčné kráse
smím bázně prost se vzdát;
a k srdce svého spásu
svou země chloubu zvat!

Wolfram

[im Hintergrunde]

So flieht für dieses Leben
mir jeder Hoffnung Schein!

(v pozadí)

Tak je mi dnů všech kráse
navždy teď sbohem dát!

Tannhäuser trennt sich von Elisabeth; er geht auf Wolfram zu, umarmt ihn, und entfernt sich mit ihm. - Elisabeth blickt Tannhäuser vom Balkon aus nach.

(Tannhäuser odchází od Alžběty; jde k Wolframovi, prudce ho obejmě a vzdaluje se s ním po schodišti. - Alžběta se dívá z balkonu za Tannhäuserem)

Dritte Szene

Třetí scéna

Der Landgraf tritt aus einem Seitengange auf; Elisabeth eilt ihm entgegen und birgt ihr Gesicht an seiner Brust.

(Lantkrabě vystoupí z postranní chodby; Alžběta spěchá mu vstříc a skryje tvář na jeho hrudi)

Landgraf

Dich treff' ich hier in dieser Halle, die
so lange du gemieden? Endlich denn
lockt dich ein Sängerfest, das wir bereiten?

Rád zřím tě zde zas v této síni,
kterou mįjela's tak dlouho. Vábí tě
snad slavnost pěvecká, jež zde se chystá?

Elisabeth

Mein Oheim! O, mein gut'ger Vater!

Ach, strýče! Ó, můj dobrý otče!

Landgraf

Drängtes dich,
dein Herz mir endlich zu erschließen?

Toužíš snad
mi svěžit nitra svého tíseň?

Elisabeth

Blick mir ins Auge! Sprechen kann ich nicht.

Pohleď mi v oči! Víc mi nelze říci!

Landgraf

Noch bleibe denn unausgesprochen
dein süß Geheimnis kurze Frist;
der Zauber bleibe ungebrochen
bis du der Lösung mächtig bist. -
So sei's! Was der Gesang so Wunderbares
erweckt und angeregt, soll heute er
enthüllen auch und mit Vollendung krönen.
Die holde Kunst, sie werde jetzt zur Tat!

Nuž, v nitru tvém dál necht' vše dřímá
jsouc ještě tajno krátký čas;
až kouzlu, jež tvé srdce jímá,
vzplát bude dáno v zářný jas. -
Tak buď! Co černý zpěv tak mocně vznítí
kdys v hloubi duše tvé, dnes odhalit
má světu a změnit v krásnou pravdu.
Tak z umění necht' vzejde nám dnes čin!

[Man hört trompeten.]

(Je slyšet trubky)

Schon nahen sich die Edlen meiner Lande,
die ich zum seltenen Fest hierher beschied;
zahlreicher nahen sie als je, da sie
gehört, daß du des Festes Fürstin seist.

Hle, schází již se šlechta celé země,
jež dnešní slavnosti se zúčastní;
četněj se sjíždí než kdy dřív, neb známo
jest, že ty jsi její královnou.

Vierte Szene

Čtvrtá scéna

Der Landgraf und Elisabeth treten an den Balkon, um nach der Ankunft der Gäste zu sehen. Vier Edelknaben treten und melden an. Sie erhalten von Landgrafen Befehl für den Empfang. Grafen, Ritter und Edelfrauen in reichem Schmucke werden durch Edelknaben eingeführt. Der Landgraf mit Elisabeth empfängt und begrüßt sie.

(Lantkrabě a Alžběta vstupují na balkon, z něhož sledují příchod hostů. Čtyři pážata se hlásí a dostávají od Lantkraběte příkaz k vítání hostů. Hrabata, rytíři a šlechtičny vstupují v slavnostním oblečení se svým průvodem, který zůstává v pozadí. Jsou uváděni pážaty. Lantkrabě a Alžběta je vítají a zdraví)

Chor

Freudig begrüßen wir die edle Halle,
wo Kunst und Frieden immer nur verweil,

Měj pozdrav náš, ty slávy chráme skvoucí,
v němž umění a mír svůj našly stan.

wo lange noch der frohe Ruf erschalle:
Thüringens Fürsten, Landgraf Hermann, Heil!

Nechť zní tu zas a věčně jásoť vroucí:
Jasnému vládci dík a hold buď vzdán!

Die Ritter und Frauen haben die von den Edelknaben ihnen angewiesenen, in einem weiten Halbkreise erhöhten Plätze eingenommen. Der Landgraf und Elisabeth nehmen im Vordergrund unter einem Baldachin Ehrensitze ein.

Trompeten. - Die Sänger treten auf und verneigen sich feierlich mit ritterlichem Gruße gegen die Versammlung; darauf nehmen sie in der leergelassenen Mitte des Saales die in einem engeren Halbkreise für sie bestimmten Sitze ein. Tannhäuser im Mittelgrunde rechts, Wolfram am entgegengesetzten Ende links, der Versammlung gegenüber.

(Rytíři a paní zaujali pážaty jim přikázaná, velký půlkruh tvořící místa. Lantkrabě a Alžběta si sedají v popředí na čestná místa pod baldachýnem.

Trubky. - Předstupují pěvci a s rytířským pozdravem klanějí se slavnostně shromáždění; nato zaujmou ve volné dosud druhé polovině síně určená jim a užší půlkruh tvořící sedadla. Tannhäuser uprostřed vpravo, Wolfram na opačném konci vlevo, naproti shromáždění)

Der Landgraf

[erhebt sich]

Gar viel und schön ward hier in dieser Halle
von euch, ihr lieben Sänger, schon gesungen;
in weisen Rätseln wie in heitren Liedern
erfreutet ihr gleich sinnig unser Herz. -
Wenn unser Schwert in blutig ernsten Kämpfen
stritt für des deutschen Reiches Majestät,
wenn wir dem grimmen Welfen widerstanden
und dem verderbenvollen Zwiespalt wehrten:
so ward von euch nicht mindrer Preis errungen.
Der Anmut und der holden Sitte,
der Tugend und dem reinen Glauben
erstrittet ihr durch eure Kunst
gar hohen, herrlich schönen Sieg. -
Bereitet heute uns denn auch ein Fest,
heut, wo der kühne Sänger uns zurück
gekehrt, den wir so ungern lang' vermißten.
Was wieder ihn in unsre Nähe brachte,
ein wunderbar Geheimnis dünkt es mich;
durch Liedes Kunst sollt ihr es uns enthüllen,
deshalb stell' ich die Frage jetzt an euch:
könnt ihr der *Liebe* Wesen mir ergründen?
Wer es vermag, wer sie am würdigsten
besingt, dem reich' Elisabeth den Preis:
er fordre ihn so hoch und kühn er wolle,
ich sorge, daß sie ihn gewähren solle. -
Auf, liebe Sänger! Greifet in die Saiten!
Die Aufgab' ist gestellt, kämpft um den Preis,
und nehmet all im voraus unsren Dank!

(povstane)

Zde v stánku umění jste věru často,
ó, šlechtní vy pěvci, slavně pěli;
tu slovem moudrým, jásavou zas písni
jste stejně mocně znali jímat nás. -
Zatímco my jsme věrně tímto mečem
bránili vlasti čest a majestát,
co zkrotili jsme Welfů nápor zpupný
a skláli rozvratu tak hádě kleté,
dobyli vy jste nemenších si zásluh.
Mrav jemný, snoubený tu s krásou,
ctnost vznešenou a víru svatou,
jíž prodchnut každý váš je zpěv,
jste vedli k vítězství a cti. -
Nuž, strojte nám již slavnost vznešenou,
v den, kdy se smělý druh váš vrátil šťastně
k nám, všem vřele vítán z dálných krajů.
Co zpátky vedlo jej zas k těmto místům,
mně přetajemným kouzlem zdá se být.
Ten taj se odhal nám teď vaší písni!
Nuž hle, já tento úkol schystal vám:
V čem pravé lásky zákon, máte říci!
Ten, pěvci, z vás, jenž písni vyslovit to zná,
ten z rukou Alžběty měj dar:
byť v nejsmělejší výš a lesk pak toužil,
já ručím, že ne marně nám tu sloužil. -
Hoj, milí pěvci, sáhněte v strun soubor!
Hle, úkol vám je dán - nuž vzhůru v boj
a mějte všichni předem čest a dík!

[Trompeten]

Chor der Ritter und Edelfrauen

Heil! Heil! Thüringens Fürsten Heil!
Der holden Kunst Beschützer Heil!

Alle setze sich. Vier Edelknaben treten vor, sammeln in einem goldenen Becher von jedem der Sänger seinen auf ein Blättchen geschriebenen Namen ein und reichen ihn Elisabeth, welche eines der Blättchen herauszieht und es den Edelknaben reicht. Diese, nachdem sie den Namen gelesen, treten feierlich in die Mitte und rufen: -

Všichni usedají. Čtvero pážat předstoupí, sbírají do zlatého poháru od každého pěvce jeho jméno, napsané na stočeném lístku; pak podají pohár Alžbětě, která vytáhne jeden lístek a podá jej opět pážatům. Ta si přečtou jméno, vstoupí slavnostně do středu a provolají: -

Vier Edelknaben

Wolfram von Eschenbach, beginne!

Sie setzen sich zu Füßen des Lantgrafen und Elisabeths nieder. Tannhäuser stützt sich auf seine Harfe und scheint sich in Träumereien zu verlieren. Wolfram erhebt sich.

(Usednou k nohám Lantkraběte a Alžběty. Tannhäuser se opírá o svou harfu, jakoby pohroužen ve snění. Wolfram povstane)

Wolfram

Blick' ich umher in diesem edlen Kreise,
welch hoher Anblick macht mein Herz erglühn!
So viel der Helden, tapfer, deutsch und weise, -
ein stolzer Eichwald, herrlich, frisch und grün.
Und hold und tugendsam erblick' ich Frauen, -
lieblicher Blüten düftereichsten Kranz.
Es wird der Blick wohl trunken mir vom Schauen,
mein Lied verstummt vor solcher Anmut Glanz. -
Da blick' ich auf zu *einem* nur der Sterne,
der an dem Himmel, der mich blendet, steht:
es sammelt sich mein Geist aus jener Ferne,
andächtig sinkt die Seele in Gebet.
Und sieh! Mir zeigt sich ein Wunderbronnen,
in den mein Geist voll hohen Staunens blickt:
aus ihm er schöpft gnadenreiche Wonnen,
durch die mein Herz er namenlos erquickt.
Und nimmer möcht' ich diesen Bronnen trüben,
berühren nicht den Quell mit frevlem Mut:
in Anbetung möcht' ich mich opfernd üben,
vergießen froh mein letztes Herzensblut. -

(Trubky)

Sbor rytířů a šlechticů

Zdráv! Zdráv! Zdráv bud', ó kníže náš,
jenž uměn krásu ctíti znáš!

Čtyři pážata

Wolfram von Eschenbach, nechť počne!

Když nořím zrak zde vůkol v kruh ten vážný,
pýchou a blahem moje srdce plá!
zřím výkvět reků, sílu, štít náš stázný,
ježž národ právem za svou chloubu má.
A k slávě ctností zas zřím výkvět paní,
v jich kruhu vínek líbezných tu děv.
A moje skráň se v úctě tiše sklání,
jat kouzlem báje mlkne v ráz můj zpěv. -
Tu zvednuv hled, zřím jednu hvězdu pouze,
ježž na tom nebi, všechněch krasší, plá:
Můj duch se vrací v nejzbožnější touze,
a v motlitbu se hrouží duše má.
A hle! Mně zdroj se jeví tiše snící,
v nějž duch můj zírá užaslý a něm,
by přijal zázrak omilostňující
a čerstvou sílu vznítit v srdci mém.
Zdroj vzácný nekalí mi hříšné přání,
jej schvátit nesmí nikdy vášně žár;
jen sklánět se stále chci v odříkání,
ba pro něj rád i život dáti v zmar! -

Ihr Edlen mögt in diesen Worten lesen,
wie ich erkenn' der Liebe *reinstes* Wesen!

Die Ritter und Frauen

[in beifälliger Bewegung]

So ists! So ist's! Gepriesen sei dein Lied!

z té písně, soudci moji vzácní, vizte:
jak cítím já, co zákon lásky čistě!

Rytíři a paní

(živém souhlase)

Tak jest! Tak jest! Buď sláva písni tvé!

Tannhäuser

[der gegen das Ende von Wolframs Gesänge wie aus dem Traume auffuhr, erhebt sich schnell]

(který ku konci Wolframova zpěvu jakoby se vytrhl ze sna; jeho vzdorný výraz přejde ihned ve výraz opojení, snímž hledí upřeně před sebe; tiché chvění ruky, jež podvědomě sahá po strunách harfy, a přízračný úsměv úst prozrazuje, že se ho zmocňuje zvláštní kouzlo. Když pak jakoby procítl, udeří v struny, prozrazuje celý jeho postoj, že už sotva ví, kde je a zejména, že si už neuvědomuje přítomnost Alžběty)

Tannhäuser

O Wolfram, der du also sangest,
du hast die Liebe arg entstellt!
Wenn du in solchem Schmachten bangest,
versiegt wahrlich wohl die Welt.
Zu Gottes Preis in hoch erhabne Fernen,
blickt auf zum Himmel, blickt zu seinen Sternen!
Anbetung solchen Wundern zollt,
da ihr sie nicht begreifen sollt!
Doch was sich der Berührung beuget,
euch Herz und Sinnen nahe liegt,
was sich, aus gleichem Stoff erzeuget,
in weicher Formung an euch schmiegt, -
ich nah ihm kühl, dem Quell der Wonnen,
in die kein Zagen je sich mischt:
denn unversiegbar ist der Bronnen,
wie mein Verlangen nie erlischt.
So, daß mein Sehnen ewig brenne,
lab' an dem Quell ich ewig mich:
und wisse, Wolfram, so erkenne
der Liebe *wahrstes* Wesen ich!

Ó Wolframe, svojí ctnostnou písni,
zle lásky znetvořil jsi vznět!
Plát všechno lidstvo stejnou tísní,
pak záhy zprahlým byl by svět.
Kde trůní Bůh, v ty velkolepé kraje,
své vzneste zraky, až tam ve hvězdné ráje!
Těmto se klaňte zázrakům,
pro něž je sláb i větší um!
Co dotyku však v plen se dává,
co smyslům, srdci blízko tak,
z látky co stejné pozůstává,
ve tvarech vábných spíjí zrak, -
ztad plným douškem rozkoš piji,
a bez vší bázně piju dál:
neb zdroj ten nikdy nepomíjí
jak žádost má, bych zdroj ten ssál.
Takže má touha věčně plane,
jak pijí věčně ústa má:
Nuž, věz jen, Wolframe, věz,
v čem pravdivé lásky zákon zřím zas já!

(Er setzt sich. - Allgemeine Erstaunen: Elisabeth im Widerstreit mit Hingerissenheit und banger Befremdung.)

(Usedne. - Všeobecný údiv: Alžběta v rozporu mezi obdivem a skličujícím odcizením)

Biterolf

[sich mit Ungestüm erhebend]

Heraus zum Kampfe mit uns allen!
Wer bliebe ruhig, hört er dich?
Wird deinem Hochmut es gefallen,
so höre, Lästrer, nun auch mich!
Wenn mich begeistert hohe Liebe,
stählt sie die Waffen mir mit Mut;
daß ewig ungeschmäh't sie bliebe,
vergöss' ich stolz mein letztes Blut.
Für Frauenehr' und hohe Tugend
als Ritter kämpf' ich mit dem Schwert;
doch, was Genuß beut' deiner Jugend,
ist wohlfeil, keines Streiches wert.

Die Zuhörer

[in tobendem Beifall]

Heil, Biterolf! Hier unser Schwert!

(rychle a podrážděně vstane)

Chci v boj též jít ve věci sporné!
Kdož nes by klidně píseň tvou?
Když vhod to pýše tvé je vzdorné,
pak poslyš, smělče, píseň mou!
Nuž, mé když srdce hostí lásku,
cítím, že sílí rámě mé;
pak rád i život dám vždy v sázku,
a slední krůpěj krve své.
Pro ctnost a čisté jméno ženy
vše v oběť nésti jest mi ctí;
co však tvé mládí tak si cení,
nehodno meče máchnutí!

Posluchači

(v bouřlivém souhlasu)

Žij, Biterolf! Hle zde náš meč!

Tannhäuser

[in stets zunehmender Hitze aufspringend]

Ha, tör'ger Prahler, Biterolf!
Singst du von Liebe, grimmer Wolf?
Gewißlich hast du nicht gemeint,
was mir genießenswert erscheint.
Was hast du Ärmster wohl genossen?
Dein Leben war nicht liebe reich,
und was von Freuden dir entsprossen,
das galt wohl wahrlich keinen Streich!

[Zunehmende Aufregung unter den Zuhörern]

Ritter

[von verschiedenen Seiten]

Laßt ihn nicht enden! - Wehret seiner Kühnheit!

Landgraf

[zu Biterolf, der nach dem Schwerte greift]

Zurück das Schwert! Ihr Sänger, haltet Frieden!

(vyskočiv, s rostoucí vášnivostí)

Ha, Biterolfe chvástavý!
Co lýtý vlk o lásce ví?
Což můžeš vůbec lásku znát,
jež mně by mohla rozkoš dát?
Čím tvoje srdce schopno pláti?
Tys nepoznal ni lásky stín,
a co chce tobě se vábným zdáti,
meč pro to tasit, směšný čin!

(přibývající vzrušení mezi posluchači)

Rytíři

(z různých stran)

Již dost se rouhal!-Zkroťte jeho zpupnost!

(k Biterolfovi, jenž tasí meč)

Hned zpátky meč! Vy, pěvci, dbejte míru!

Wolfram

[erhebt sich in edler Entrüstung. Bei seinem Beginn tritt sogleich die größte Ruhe wieder ein]

(povstane v ušlechtilém rozhořčení. Jak začne, nastane ihned zase klid)

O Himmel, laß dich jetzt erleben,
gib meinem Lied der Weihe Preis!
Gebannt laß mich die Sünde sehen
aus diesem edlen, reinen Kreis!
Dir, hohe Liebe, töne
begeistert mein Gesang,
die mir in Engels-Schöne
tief in die Seele drang!
Du nahst als Gottgesandte,
ich folg' aus holder Fern', -
so führst du in die Lande,
wo ewig strahlt dein Stern.

Ó, nebe, vyslyš moje lkání,
mé písni posvěcení dej
a hříšné zdolat vášně plání
mi v této vážné chvíli přej!
Nechť tobě zní má píseň,
ó, láske vznešená,
jíž spásnou vložil tíseň
sám anděl v ňadra má!
Z dálného slétlas kraje,
Bůh kde svůj stánek má:
tebou chci vznést se v ráje,
kde věčně tvá hvězda plá.

Tannhäuser

[in höchster Verzückung]

Dir, Göttin der Liebe, soll mein Lied ertönen!
Gesungen laut sei jetzt dein Preis von mir!
Dein süßer Reiz ist Quelle alles Schönen,
und jedes holde Wunder stammt von dir.
Wer dich mit Glut in seinen Arm geschlossen,
was Liebe ist, kennt er, nun er allein: -
Armsel'ge, die ihr Liebe nie genossen,
zieht hin, zieht in den Berg der Venus ein!

[Allgemeiner Aufbruch und Entsetzen]

Alle

Ha, der Verruchte! Fliehet ihn!
Hört es! Er war im Venusberg!

Die Edelfrauen

Hinweg! Hinweg aus seiner Näh'!

Sie entfernen sich in größter Bestürzung unter Gebärden des Abscheus. Nur Elisabeth, welche dem Verlaufe des Streites in furchtbar wachsender Angst zuhörte, bleibt von den Frauen allein zurück, bleich, mit dem größten Aufwand ihrer Kraft an einer der hölzernen Säulen des Baldachins sich aufrecht erhaltend.

(v nejvyšším opojení)

Tobě, bohyně lásky, k počtě zpěv můj jásá
a chválu hlásá v slední světa kraj!
Z tvé vnady černé vzešla lidstvu krása
i věčná, nekonečná lásky báj.
Kdo tebe v náruč spjal v horkém ždání,
ten v ráje vstoupil říš, ji netuše.
Z vás, bědní, kdo chce lásky znáti plání,
spěj tam, v království božské Venuše!

(všeobecné pozdvižení a zděšení)

Všichni

Ha, bohaprázdný! Budiž klet!
Věčně klet! On byl ve sluji Venuše!

Šlechtičny

Jen dál! Od něho dál!

Der Landgraf, alle Ritter und Sänger habe ihre Sitze verlassen und treten zusammen. Tannhäuser zur äußersten Linken verbleibt noch eine Zeitlang wie in Verzückung.

(Vzdalují se v největším zděšení a se štítivými posunky. Jen Alžběta, která průběh sporu sledovala s rostoucí úzkostí, zůstává; je bledá a udržuje se na nohou jen s krajním vypětím sil, opřena o dřevěné sloupy baldachýnu. - Lantkrabě, všichni rytíři a pěvci opustili svá místa a seskupují se čelem k Tannhäuserovi, který na nejzazší levici zůstává ještě nějaký čas jako u vytržení.)

Landgraf, Ritter und Sänger

Ihr habt's gehört! Sein frevler Mund
tat das Bekenntnis schrecklich kund.
Er hat der Hölle Lust geteilt,
im Venusberg hat er geweiht! -
Entsetzlich! Scheußlich! Fluchenswert!
In seinem Blute netzt das Schwert!
Zum Höllenpfuhl zurückgesandt,
sei er gefemt, sei er gebannt!

Lantkrabě, rytíři a pěvci

Cože to děl? On zpupně sám
doznal nám
že rozkoš pekla sdílet šel,
a Venuši v objetí měl! -
Ta zrůdná, zrádná svůdce řeč!
Ji může smířit poze meč!
Ať pohltí ho pekla žár,
smrt stihniž jej a věčný zmar!

Alle stürzen mit entblößten Schwertern auf Tannhäuser ein, welcher eine trotzige Stellung einnimmt. Elisabeth wirft sich mit einem herzerreißenden Schrei dazwischen und deckt Tannhäuser mit ihrem Leibe.

(Všichni se vrhají s taseným mečem na Tannhäusera, který je očekává ve vzdorném postoji. Alžběta vrhá se jim se srdcervoucím výkřikem vstříc.)

Elisabeth

Haltet ein! -

Ni krok dál! -

Bei ihrem Anblick halten alle in größter Betroffenheit an.

(Při pohledu na ni všichni zaraženě stanou)

Landgraf, Ritter und Sänger

Was seh' ich? Wie, Elisabeth!
Die keusche Jungfrau für den Sünder?

Lantkrabě, rytíři a pěvci

Co zřím to? Jak? Proň Alžběta
ta cudná dívka, soucit vzývá?

Elisabeth

Tannhäuser mit ihrem Körper deckend

(kryjíc Tannhäusera svým tělem)

Zurück! Des Todes achte ich sonst nicht!
Was ist die Wunde eures Eisens gegen
den Todesstoß, den ich von ihm empfang?

Ha, zpět! Já ráda půjdu smrti vstříc!
Neb co jsou rány vašich mečů oproti
ráně té, již on stih' srdce mé?

Landgraf, Ritter, Sänger

Elisabeth! Was muß ich hören?
Wie ließ dein Herz dich so betören,
von dem die Strafe zu beschwören,
der auch so furchtbar dich verriet?

Elisabeth

Was liegt an mir? Doch er, - sein Heil!
Wollt ihr sein ewig Heil ihm rauben?

Landgraf, Ritter, Sänger

Verworfen hat er jedes Hoffen,
niemals wird ihm des Heils Gewinn!
Des Himmels Fluch hat ihn getroffen;
in seinen Sünden fahr' er hin!

[Sie dringen von neuem auf Tannhäuser ein.]

Elisabeth

Zurück von ihm! Nicht ihr seid seine Richter!
Grausame! Werft von euch das wilde Schwert
und gebt Gehör der reinen Jungfrau Wort
Vernehmt durch mich, was Gottes Wille ist! -
Der Unglücksel'ge, den gefangen
ein furchtbar mächt'ger Zauber hält,
wie? sollt' er nie zum Heil gelangen
durch Reu' und Buß' in dieser Welt?
Die ihr so stark im reinen Glauben,
verkennt ihr so des Höchsten Rat?
Wollt ihr des Sünders Hoffnung rauben,
so sagt, was euch er Leides tat?
Seht mich, die Jungfrau, deren Blüte
mit einem jähen Schlag er brach, -
die ihn geliebt tief im Gemüte,
der jubelnd er das Herz zerstach: -
Ich fleh' für ihn, ich flehe für sein Leben,
zur Buße lenk' er reuevoll den Schritt!
Der Mut des Glaubens sei ihm neu gegeben,
daß auch für ihn einst der Erlöser litt!

Tannhäuser

[nach und nach von der Höhe seiner Aufregung und seines Trotzes herabgesunken, durch Elisabeths Fürsprache auf das heftigste ergriffen, sinkt in Zerknirschung zusammen]

Lantkrabě, ratíři a pěvci

Ó, Alžběto! Jak mám to zváti?
Mluv, jaký klam tvé srdce chvátí,
že zrádce v ochranu chceš bráti,
jenž přece zrádcem je i tvým?

Čím jsem tu já? Však on, však on!
Chcete mu věčnou spásu vzíti?

Lantkrabě, rytíři a pěvci

Již soudil činem tím sám sám sebe,
on nespatří kraj blažených!
Jej stihlo kletbou samo nebe;
ať zajde hříšník na svůj hřích!

(Dorážejí znovu na Tannhäusera)

Ha, zpátky již! Kdo z vás smí být mu soudcem?
Ukrutní! V dálku odhodte svůj meč
a přejte sluch již panně nevinné.
Chci říci vám, co Bůh mnou káže sám!
Ten nešťastný, jenž kouzlem zchvácen
a z pravé cesty sveden byl,
jak? měl by býti navždy ztracen,
byť lítostí svůj hřích by smyl?
Vy, již tak znáte víru ctíti,
svůj nevidíte vlastní klam?
Proč spásy zář mu chcete vzíti,
co zlého on kdy spáchal vám?
Zde dívku vizte, již květ mládí
on rázem zničil vášní svou, -
jež čistou láskou k němu vzplála,
a již s jásosem dal ránu strašlivou!
Já lkám tu zaň, lkám tu za jeho žití,
lítost mu k ráji cestu ještě zjev!
Ať víra sladká opět v něm se vznítí,
že přece zaň též prolil Pán svou krev!

(postupně srážen z výše své vášně a vzdoru a Alžbětinou přímlovou v hloubi duše otřesen, hroutí se v bezmezná lítosti)

Weh! Weh mir Unglücksel'gem!

Landgraf, Sänger und Ritter

[allmählich beruhigt und gerührt]

Ein Engel stieg aus lichtigem Äther,
zu künden Gottes heil'gen Rat. -
Blick hin, du schändlicher Verräter,
werd inne deine Missetat!
Du gabst ihr Tod, sie bittet für dein Leben;
wer bliebe rau, hört er des Engels Flehn?
Darf ich auch nicht dem Schuldigen vergeben
dem Himmels-Wort kann ich nicht widerstehn.

Běda mně nešťastnému!

Lantkrabě, rytíři a pěvci

(zcela dojatí)

K nám anděl zářný slétl z výše,
by vůli páně zvěstoval. -
Hleď tam v té rouhavé své pýše,
bys špatnost svoji změřit znal!
Tu ránu tvou, hle, přímlovou ti splácí;
Kdo ctností tou by v hloubi nebyl jat?
Ač nelze dáti odpuštění zrádci,
přec také lásce naděj nutno přát!

Tannhäuser

Zum Heil den Sündigen zu führen,
die Gott-Gesandte nahte mir:
doch, ach! sie frevelnd zu berühren
hob ich den Lästerblick zu ihr!
O du, hoch über diesen Erdengründen,
die mir den Engel meines Heils gesandt,
erbarm dich mein, der ach! so tief in Sünden
schmachvoll des Himmels Mittlerin verkannt!

By z hříchu zpět mne vedl k spáse,
sám anděl na mne shůry shléd';
než, ach, tak bídne jsem jej znectil,
rouhavým pohledem naň shléd!
Ó Ty, jenž tamo z nadoblačné výše,
anděla k záchraně's mi vlídně slal,
mně spásu dej, jenž, ach, v své hříšné pýše,
tak posla ráje zarmoutit jsem znal!

Landgraf

[nach einer Pause]

Ein furchtbares Verbrechen ward begangen: -
es schlich mit heuchlerischer Larve sich
zu uns der Sünde fluchbeladner Sohn. -
Wir stoßen dich von uns, - bei uns darfst du
nicht weilen; schmachbefleckt ist unser Herd
durch dich, und dräuend blickt der Himmel selbst
auf dieses Dach, das dich zu lang' schon birgt.
Zur Rettung doch vor ewigem Verderben
steht offen dir ein Weg: von mir dich stoßend,
zeig' ich ihn dir: - nütz ihn zu deinem Heil! -
Versammelt sind aus meinen Landen
bußfert'ge Pilger, stark an Zahl:
die ält'ren schon voran sich wandten,
die jüng'ren rasten noch im Tal.
Nur um geringer Sünde willen
ihr Herz nicht Ruhe ihnen läßt,

(po pomlce)

Dnes hrůzný, pustý zločin byl tu spáchán:-
sem s tváří záludnou se vloudil mezi nás
ten zrádný nepravosti syn. -
Tys v klatbu námi dán, - zde nelze dál
ti zůstat; hříchem svým jsi znectil krov
dnes náš, a s hrozbou zří už boží tvář sem
na můj dům, kdes příliš dlouho dlel.
Leč k záchraně před záhubou tvé duše
ti jedna zbývá z cest: ač z nás už nejsi,
k ní chci tě vést: - ji užij k spáse své! -
Z mé země poutníci se sešli
tam pod hradem v údolí:
z nich starší pohoří už přešli,
však mladší ještě v blízkou dlí.
Ač pouze skrovná hříchů tíže
jich duše trápí pokorné,

der Buße frommen Drang zu stillen
ziehn sie nach Rom zum Gnadenfest.

Landgraf, Sänger und Ritter

Mit ihnen sollst du wallen
zur Stadt der Gnadenhuld,
im Staub dort niederfallen
und büßen deine Schuld!
Vor ihm stürz dich darnieder,
der Gottes Urteil spricht;
doch kehre nimmer wieder,
ward dir sein Segen nicht!
Muß' unsre Rache weichen,
weil sie ein Engel brach:
dies Schwert wird dich erreichen,
harrst du in Sünd und Schmach!

přec berou na se břímě kříže,
by došli v Římě spásy své.

Lantkrabě, pěvci a rytíři

Již k pouti s nimi kráče
tam v řím pro spásu svou,
a cestu slzou smáče,
ať smíříš vinu zlou!
Před tím pak skloň své líce,
jímž soudí nebes pán;
však nevracej se více,
leč jím byv rozžehnán!
Tys ušel pomstě, zrádný,
že přál ti anděl sám:
ten meč však poznáš pádný,
zbloudíš - li v hanbě k nám!

Elisabeth

Laß hin zu dir ihn wallen,
du Gott der Gnad' und Huld!
Ihm, der so tief gefallen,
vergib der Sünden Schuld!
Für ihn nur will ich flehen,
mein Leben sei Gebet;
laß ihn dein Leuchten sehen
eh' er in Nacht vergeht!
Mit freudigem Erbeben
laß dir ein Opfer weihn!
Nimm hin, o nimm mein Leben:
nicht nenn' ich es mehr mein!

Nuž k tobě, Pane, kráče
on v Řím pro spásu svou!
A cestu slzou smáče,
bys smířil vinu zlou!
Já proň stále chci lkáti,
a žít jen motlitbám;
Však dej se teď mu znáti
než padne v náruč tmám!
A má-li kdo tu mřítí,
chci sebe v oběť dát.
Ó, vezmi moje žití,
již nechci svým je zvat!

Tannhäuser

Wie soll ich Gnade finden,
wie büßen meine Schuld?
Mein Heil sah ich entschwinden,
mich flieht des Himmels Huld.
Doch will ich büßend wallen,
zerschlagen meine Brust,
im Staube niederfallen, -
Zerknirschung sei mir Lust:
o, daß nur er versöhnet,
der Engel meiner Not,
der sich, so frech verhöhnet,
zum Opfer doch mir bot!

Jak najdu ještě spásu,
jak sudbu zmírím zlou?
Já snů všech zradil krásu,
mně Bůh vzal lásku svou.
Však v pouti teď chci kráčet
a rvát si bídnou hrud'
a pláčem cestu smáčet,
bol rozkoší mi bud'
Jen ať je anděl smířen,
jenž v nouzi při mně stál,
a jenž, mnou zpupně zlehčen,
se za mne v oběť dal!

Gesang der Jüngerer Pilger

[aus dem Tale heraufschallend]

Am hohen Fest der Gnadenhuld
in Demut sühnet eure Schuld!
Gesegnet wer im Glauben treu:
er wird erlöst durch Buß' und Reu'.

Alle haben innegehalten und mit Rührung dem Gesange zugehört. Tannhäuser dessen Züge von einem Strahle schnell erwachter Hoffnung erleuchtet werden, eilt ab mit dem Rufe: -

(Všichni se zastavili a s pohnutím naslouchají zpěvu. Alžběta, která se právě chystala chránit Tannhäusera před novým nápirem mužů, ukazuje teď na záslibný zpěv mladých poutníků. Tannhäuser rovněž napjatě naslouchá; náhlý paprsek naděje ozáří jeho tvář; vrhá se s křečovitou prudkostí k Alžbětiným nohám, líbá vroucně, spěšně lem jejího roucha a odkvapí pak, potáčeje se nesmírným vzrušením, s výkřikem

Nach Rom!

Alle

[ihm nachrufend]

Nach Rom!

Der Vorhang fällt schnell.

Zpěv mladších poutníků

(zaznívajíc v pozadí vzhůru z údolí)

Tam před oltářem milosti
svou vinu smyju lítostí.
Kdo víru má, buď požehnán,
neb jednou ráj mu bude přán!

Nuž v Řím!

Všichni

(volajíc za ním)

Nuž v Řím!

(Opona rychle padá)

]

Dritter Aufzug

Třetí dějství

Erste Szene

První scéna

Tal vor der Wartburg, links der Hörsselberg, - wie am Schlusse der ersten Aufzugs, nur in herbstlicher Färbung.

Der Tag neigt neigt sich zum Abend.

Auf dem kleinen Bergvorsprunge rechts, vor dem Marienbilde, liegt Elisabeth in brünstigem Gebete dahingestreckt.

Wolfram kommt links von der waldigen Höhe herab. Auf halber Höhe hält er an, als er Elisabeth gewahrt.

(Údolí pod Wartburkem, vlevo Venušina hora, - jako na konci prvního dějství, pouze v podzimním zabarvení. Den se chýlí k večeru. Na výběžku vpravo před mariánským obrazem, leží v nejhlubší pokoře Alžběta.

Wolfram přichází zleva z lesnaté výšiny. V polovině cesty se zastaví, spatřiv Alžbětu)

Wolfram

Wohl wußt' ich hier sie im Gebet zu finden,
wie ich so oft sie treffe, wenn ich einsam
aus wald'ger Höh' mich in das Tal verirre. -
Den Tod, den er ihr gab, im Herzen,
dahingestreckt in brünst'gen Schmerzen,
fleht für sein Heil sie Tag und Nacht: -
o heil'ger Liebe ew'ge Macht! -
Von Rom zurück erwartet sie die Pilger, -
schon fällt das Laub, die Heimkehr steht bevor: -
kehrt er mit den Begnadigten zurück?
Dies ist ihr Fragen, dies ihr Flehen, -
ihr Heil'gen, laßt erfüllt es sehen!
Bleibt auch die Wunde ungeheilt, -
o, würd' ihr Lindrung nur erteilt!

Já tušil, v molitbách že zas ji najdu,
jak ji tu vídám často, pakli z lesnatých
oněch výšin k rozcestí sem zajdu. -
Ten sloup objevši řízy lemem
a rozprostřena v bolu němém
zaň tak se modlí v den i noc: -
hle, svaté lásky věčnou moc! -
To poutníků zde příchod z Říma čeká -
již padá list, jich návratu je čas: -
zda vrátí on se s rozhřešením též?
Tak jen se táže bez ustání, -
měj, nebe, sní už slitování!
Ač ránu nic již nezhojí, -
přec aspoň bol ten zmírní jí!

Als er weiter hinabsteigen will, vernimmt er aus der Ferne den Gesang der älteren Pilger sich nähern; er hält abermals an.

(Když chce sestoupit níže do údolí, zaslechne z dálky zpěv starších poutníků a znovu se zastaví)

Elisabeth

[erhebt sich, dem Gesange lauschend]

(vstává, naslouchajíc zpěvu)

Dies ist ihr Sang, - sie sind's, sie kehren heim!
Ihr Heil'gen, zeigt mir jetzt mein Amt,
daß ich mit Würde es erfülle!

Toť jejich zpěv, - již jdou, jsou tady zpět!
Ó, Bože, teď mi sílu dej,
ať svého úkolu jsem hodna!

Wolfram

[während der Gesang sich langsam nähert]

(zatímco zpěv se zvolna blíží)

Die Pilger sind's, - es ist die fromme Weise,
die der empfangnen Gnade Heil verkündet. -
O Himmel, stärke jetzt ihr Herz
für die Entscheidung ihres Lebens!

Jdou poutníci, - toť jejich zbožná píseň,
jež světu dí, že v Římě spásy došli. -
Ó, Bože, teď jí sílu dej
neb rozhodná se chvíle blíží!

Gesang der Älteren Pilger

Zpěv starších poutníků

[mit welchem diese anfangs aus der Ferne sich nähern, dann von dem Vordergrund rechts her die Bühne erreichen, und das Tal entlang der Wartburg zu ziehen, bis sie hinter dem Bergvorsprunge im Hintergrunde verschwinden]

(se kterým se blíží z dále, od popředí vpravo přecházejí scénu a údolí pod Wartburkem, dokud nezmizí horskou cestou v pozadí)

Beglückt darf nun dich, o Heimat, ich schauen,
und grüßen froh deine lieblichen Auen;
nun lass' ich ruhn den Wanderstab,
weil Gott getreu ich gepilgert hab'.
Durch Sühn' und Buß' hab' ich versöhnt
den Herren, dem mein Herze frönt,
der meine Reu' mit Segen krönt,
den Herren, dem mein Lied ertönt.
Der Gnade Heil ist dem Büßer beschieden,
er geht einst ein in der Seligen Frieden!
Vor Höll' und Tod ist ihm nicht bang,
drum preis' ich Gott mein Lebelang.
Halleluja in Ewigkeit!
Halleluja in Ewigkeit!

Já obdařen vítám vás, kraje rodné,
vás, údolí, vás, mých otců lány plodné;
má poutní hůl zde spočiň zas,
neb věrně k očiště vedla nás.
Já lítostí smyl hříchy své
a doufám, Bože, v soudy tvé.
Mé prosby hlas byl vyslyšen,
náš vroucí dík buď pánu vzdán.
Tak spásy den odměnil poutníka víru,
on vykoupen dojde věčného míru!
Čím teď mu skon i pekla chřtán,
Jej pevně chrání tvorstva pán.
Halleluja až na věky!
Halleluja až na věky!

Elisabeth hat von ihrem erhöhten Standpunkte herab mit großer Aufregung unter dem Zuge der Pilger nach Tannhäuser geforcht. - Der Gesang verhallt allmählich; - die Sonne geht unter.

(Alžběta ze svého vyvýšeného místa s krajním vzrušením pátrala v průvodu kolemjdoucích poutníků po Tannhäuserovi. - Zpěv pozvolna doznívá; - slunce zapadá)

Elisabeth

[in schmerzlicher, aber ruhiger Fassung]

Er kehret nicht zurück!

[Sie senkt sich mit großer Feierlichkeit auf die Knie.] (Klesá velebně na kolena)

Allmächt'ge Jungfrau, hör mein Flehen!
Zu dir, Gepriesne, rufe ich!
Laß mich im Staub vor dir vergehen,
o, nimm von dieser Erde mich!
Mach, daß ich rein und engelgleich
eingehe in dein selig Reich! -
Wenn je, in tör'gem Wahn befangen,
mein Herz sich abgewandt von dir -
wenn je ein sündiges Verlangen,
ein weltlich Sehnen keimt' in mir -
so rang ich unter tausend Schmerzen,

(bolestně, ale vyrovnaně)

On zpět se nevrací!

Ó, máti boží, slyš mé lkání,
mé slední prosbě sluch teď přej!
Ó, zbav mne pozemských všech přání,
mne v lásce k sobě povolej!
Dopřej mi vstoupit záhy již
tak v nevinnosti v ráje říší! -
a v blouznivém-li lásky plání,
mé srdce schvátíl vášně vír,
a tak pro hříšné touhy ždání,
mně vzdálen byl snad ráje mír:
zvaž, jaký bylo boj mi vésti,

daß ich es töt' in meinem Herzen!
Doch, konnt'ich jeden Fehl nicht büßen,
so nimm dich gnädig meiner an,
daß ich mit demutsvollem Grüßen
als würd'ge Magd dir nahen kann:
um deiner Gnaden reichste Huld
nur anzuflehn für *seine* Schuld! -

by nesved' hřich mne v bídne scestí!
Však lpí-li na mně stín jen hřichu,
pak rač tím spíš mi soucit přát,
ať všechnu překonavši pýchu
smím tam tvou děvečkou se zvat:
u nohou potom lkát chci tvých,
bych smyla tak i jeho hřich! -

Sie verbleibt eine Zeitlang mit verklärtem Gesicht gen Himmel gewendet; als sie sich dann langsam erhebt, erblickt sie Wolfram, welcher sich genähert und sie mit inniger Rührung beobachtet hat. - Als er sie anreden zu wollen scheint, macht sie ihm eine Gebärde, daß er nicht sprechen möge.

(Zůstane se zjasněnou tváří obrácena k nebi; když se pak pomalu zvedá, spatří Wolframa, který se k ní blíží, aby ji oslovil. Ona jej posunkem prosí, aby tak nečinil)

Wolfram

Elisabeth, dürft' ich dich nicht geleiten?

Ó, Alžběto, smím nabídnout ti průvod?

Elisabeth drückt ihm abermals durch Gebärden aus, - sie danke ihm und seiner treuen Liebe aus vollem Herzen; ihr Weg führe sie aber gen Himmel, wo sie ein hohes Amt zu verrichten habe; er solle sie daher ungeleitet gehen lassen, ihr auch nicht folgen. - Sie geht langsam auf dem Bergwege, auf welchem sie noch lange in der Entfernung gesehen wird, der Wartburg zu..

(Alžběta vyjadřuje mu opět posunkem, - děkuje mu z plného srdce za jeho věrnost; její cesta ji však vede k nebi, kde jest jí splnit vysoké poslání; - nechť ji tedy nechá odejít bez doprovodu a také ji nesleduje. - Sama pak stoupá po výškové cestě - ještě v dálce viditelná - zvolna k Wartburku)

Zweite Szene

Druhá scéna

Wolfram

[ist zurückgeblieben; er hat Elisabeth lange nachgesehen, setzt sich links am Fuße des Talhügels nieder, ergreift die Harfe, und beginnt nach einem Vorspiele]

(zůstav, hleděl ještě dlouho za Alžbětou; sedá si k úpatí kopce, chápe se harfy a začíná po předešlé)

Wie Todesahnung Dämmerung deckt die Lande,
umhüllt das Tal mit schwärzlichem Gewande;
der Seele, die nach jenen Höhn verlangt,
vor ihrem Flug durch Nacht und Grausen bangt: -
da scheinst du, o lieblichster der Sterne,
dein sanftes Licht entsendest du der Ferne;
die nächt'ge Dämmerung teilt dein lieber Strahl,
und freundlich zeigst den Weg du aus dem Tal. -

Jak smrti předzvěst soumravné jdou chmury,
noc černý závoj v úval spouští shůry;
a duši, jež chce křídla rozepnout,
přec děsí temnotami hrůzná pouť: -
Vtom vzejde tvá, ó hvězdo, záře skvoucí,
jež ve mně nítí útěchu zas vroucí
a v temno stínů hrouží měkký jas,
by z rozcestí vlídně vedla mne zas. -

O du, mein holder Abendstern,
wohl grüßt' ich immer dich so gern:
vom Herzen, das sie nie verriet,
grüß sie, wenn sie vorbei dir zieht,
wenn sie entschwebt dem Tal der Erden,
ein sel'ger Engel dort zu werden!

Ó, líbezná ty hvězdo má,
duch můj tě teskně objímá:
co věrnosti v svém nitru mám,
sděl jí, až k tvým vzlétne výšinám,
až prosta trýzně vzlétne vzhůru,
co družka andělského kůru.

Dritte Szene

Třetí scéna

Es ist Nacht geworden. - Tannhäuser tritt auf. Er trägt zerrissene Pilgerkleidung, sein Antlitz ist bleich und entstellt; er wankt matten Schrittes an seinem Stabe.

(Nastala úplná noc. - Vystoupí Tannhäuser; má rozedraný poutnický háv, jeho tvář je bledá a znetvořená; potácí se mdlým krokem, opíraje se o svou hůl)

Tannhäuser

Ich hörte Harfenschlag - wie klang er traurig!
Der kam wohl nicht von ihr. -

Já slyšel harfy tón - jak chvěl se žalně!
Ten nezněl k počtě jí. -

Wolfram

Wer bist du, Pilger, der du so einsam wanderst? Kdo jsi ty, chodče, a proč tak sám pouť končíš?

Tannhäuser

Wer ich bin?
Kenn' ich doch dich recht gut; - Wolfram bist du,
der wohlgeübte Sänger.

Kdože jsem?
Já tebe dobře znám. Wolfram jsi ty
ten chvalně známý pěvec!

Wolfram

Heinrich! Du?
Was bringt dich her in diese Nähe? Sprich!
Wagst du es, unentsündigt wohl den Fuß
nach dieser Gegend herzulenken?

Jindřichu! Ty?
Co ještě vede tě v ta místa? Mluv!
Jak nohou rouhavou ses ještě
vrátit mohl bez milosti páně?

Tannhäuser

Sei außer Sorg', mein guter Sänger! -
Nicht such' ich dich noch deiner Sippschaft einen.
Doch such' ich wen, der mir den Weg wohl zeige,
den Weg, den einst so wunderleicht ich fand --

Bud' klidný jen, můj dobrý pěvče! -
Nejdu přec k tobě ani tobě rovným.
Jen ten mi vhod, jenž mi tu cestu zjeví,
tu cestu, již jsem tak lehce našel kdys--

Wolfram

Und welchen Weg?

Kam vésti má?

Tannhäuser

[mit unheimlicher Lüsterheit]

Den Weg zum Venusberg!

(se zlověstnou smyslností)

Nu tam - zpět k Venuši!

Wolfram

Entsetzlicher! Entweihe nicht mein Ohr!
Treibt es dich dahin?

Stůj, šílený! Můj neznescvěcuj sluch!
Tam tedy míříš?

Tannhäuser

Kennst du wohl den Weg?

Znáš tu cestu snad?

Wolfram

Wahnsinn'ger! Grauen faßt mich, hör' ich dich!
Wo warst du? Sag, zogst du denn nicht nach Rom?

Ó, zadrž! Děs mne jímá ze slov tvých!
Kdes bloudil? Což nešel kát ses v Řím?

Tannhäuser

[wütend]

Schweig mir von Rom!

(hněvivě)

Čím je mi Řím?

Wolfram

Warst nicht beim heil'gen Feste?

Tys nedbal o svou spásu?

Tannhäuser

Schweig mir von ihm!

Čím spása má?

Wolfram

So warst du nicht? - Sag, ich beschwöre dich!

Nekonal's pouť? - Mluv, já tě zaklínám!

Tannhäuser

[nach einer Pause, wie sich besinnend, mit schmerzlichem Ingrim]

(po chvíli, jako by přišel k sobě, s bolestnou trpkostí)

Wohl war auch ich in Rom. -

Jáť ovšem v Římě byl. -

Wolfram

So sprich! Erzähle mir, Unglücklicher!
Mich faßt ein tiefes Mitleid für dich an.

Nuž mluv! Ať pravdu znám, ó nešťastný!
Mé srdce jímá soucit nejlubší.

Tannhäuser

[nachdem er Wolfram lange mit gerührter Verwunderung betrachtet hat]

(když s dojatým údivem dlouho pohlížel na Wolframa)

Wie sagst du, Wolfram? Bist du nicht mein Feind?   Co díš mi, Wolframe? Necítíš ke mně zášť?

Wolfram

Nie war ich es, so lang' ich fromm dich wähnte! -
Doch sprich! Du pilgerst nach Rom?

Já neznal ji, dokud Boha jsi měl v úctě! -
Však mluv! Zda putoval jsi v Řím?

Tannhäuser

Wohl denn!
Hör an! Du, Wolfram, du sollst es erfahren.

Nuž buď!
Mne slyš! Ty, Wolframe, ty sám zviš teď všecko.

Er läßt sich erschöpft am Fuße des vorderen Bergvorsprunges nieder. Wolfram will sich an seiner Seite niedersetzen.

(Usedá na úpatí horského výběžku. Wolfram chce přisednou k němu)

Bleib fern von mir! Die Stätte, wo ich raste,
ist verflucht. - Hör an, Wolfram, hör an!

Ha, zpátky hned! Neb místo, na němž spočinu,
kleta jest. - Však slyš, Wolframe, mne slyš!

Wolfram bleibt in geringer Entfernung vor Tannhäuser stehen.

(Wolfram zůstane v nevelké vzdálenosti od Tannhäusera stát)

Inbrunst im Herzen, wie kein Büsser noch
sie je gefühlt, sucht' ich den Weg nach Rom.
Ein Engel hatte, ach! der Sünde Stolz
dem Übermütigen entwunden: -
für ihn wollt' ich in Demut büßen,
das Heil erlehn, das mir verneint,
um ihm die Träne zu versüßen,
die er mir Sünder einst geweint! -
Wie neben mir der schwerstbedrückte Pilger
die Straße wallt', erschien mir allzuleicht: -
betrat sein Fuß den weichen Grund der Wiesen,
der nackten Sohle sucht' ich Dorn und Stein;
ließ Labung er am Quell den Mund genießen,
sog ich der Sonne heißes Glühen ein; -

Žal v hloubi srdce jako žádný z druhů mých,
já v slzách konal cestu v Řím.
Vždyť anděl při mně stál, jenž pýchy vzdor
v mém hříšném srdci navždy zlomil;
jen proň chtěl jsem se hořce káti,
jen proň jsem hledal spásu svou,
já slz tak hodným chtěl se státi,
jež on kdys prolil nade mnou. -
Jak vedle mne můj druh i hříchu nejtěžší
břímě nes, mně zdálo být se hrou: -
tam, kde on měkce lučinami krácel,
já hledal bos jen hloží, kamení;
kde nápojem on žiznivý ret smáčel,
já ssál jsem žízeň v slunce plameni;

wenn fromm zum Himmel er *Gebete* schickte,
vergoß mein *Blut* ich zu des Höchsten Preis; -
als das Hospiz die Wanderer erquickte,
die Glieder bettet' ich in Schnee und Eis: -
verschloßnen Aug's, ihr Wunder nicht zu schauen,
durchzog ich blind Italiens holde Auen: -
ich tat's, - denn in Zerknirschung wollt' ich büßen,
um meines Engels Tränen zu versüßen! - -
Nach Rom gelangt' ich so zur heil'gen Stelle,
lag betend auf des Heiligtumes Schwelle; -
der Tag brach an: - da läuteten die Glocken,
hernieder tönnten himmlische Gesänge;
da jauchzt' es auf in brünstigem Frohlocken,
denn Gnad' und Heil verhießen sie der Menge.
Da sah ich ihn, durch den sich Gott verkündigt,
vor ihm all Volk im Staub sich niederließ;
und Tausenden er Gnade gab, entsündigt
er Tausende sich froh erheben hieß. -
Da naht' auch ich; das Haupt gebeugt zur Erde,
klagt' ich mich an mit jammernder Gebärde
der bösen Lust, die meine Sinn' empfanden,
des Sehns, das kein Büßen noch gekühlt;
und um Erlösung aus den heißen Banden
rief ich ihn an, von wildem Schmerz durchwühlt. -
Und er, den so ich bat, hub an: -
«Hast du so böse Lust geteilt,
dich an der Hölle Glut entflammt,
hast du im Venusberg geweiht:
so bist nun ewig du verdammt!
Wie dieser Stab in meiner Hand
nie mehr sich schmückt mit frischem Grün,
kann aus der Hölle heißem Brand
Erlösung nimmer dir erblühn!» - -
Da sank ich in Vernichtung dumpf darnieder,
die Sinne schwanden mir. - Als ich erwacht,
auf ödem Platze lagerte die Nacht, -
von fern her tönnten frohe Gnadenlieder. -
Da ekelte mich der holde Sang, -
von der Verheißung lügnerischem Klang,
der eiskalt mir durch die Seele schnitt,
trieb Grausen mich hinweg mit wildem Schritt. -
Dahin zog's mich, wo ich der Wonn' und Lust
so viel genoß an ihrer warmen Brust! -
Zu dir, Frau Venus, kehr' ich wieder,
in deiner Zauber holde Nacht;
zu deinem Hof steig' ich darnieder,
wo nun dein Reiz mir ewig lacht!

kde číš jen motliteb on k nebi zvedal,
já cedil krev svou, aby Bůh mne shléd; -
kde znaven chůzí lože sobě hledal,
tam já své údy skládal v sních a led: -
zrak zavřený, bych nezřel její divy,
já šlapal slep Itálie rajské nivy.
To vše, že v bázni boží chtěl jsem jíti,
anděla svého slzy takto smýti! --
Tak v Řím až dospěl jsem, ve stánek svatý,
a práh tam líbal, touhou spásy vzňatý.
Již úsvit plál a rozhlaholil zvony,
k nimž z výše zněly písně k nebes králi;
vtom já sot slyš a díků vroucí tóny,
neb spásu hříšným slíbil zpěv ten v dálí!
Tu zřel jsem jej, jenž Boží vůli hlásá,
a před nímž dav teď v prach jak kámen pad;
on nesčetným tam spásu dal, je rozhřešiv
všem kázal jim pak s díkem Pánu vstát. -
Tu kráčím já, skrání schýlenou až k zemi
a žalně lkám nad nepravostmi všemi;
nad chtíčem, jímž mne zlý můj démon schvátil,
nad žárem, který vznítíl v řadrech mých;
by těchto pout mne zprostil, mír mi vrátil -
tak prosím, lkám z těch prsou trýzněných.
A on, jenž zřel to vše, mi děl:
"Žes' nečistou tu rozkoš znal,
žes' hostil pekla v sobě žár,
že v náruč Venuši jsi jal:
buď zatracen ve věčný zmar!
Jak suchá hůl zde v ruce mé
víc nezmění se v čerstvý kmen,
tak z pekla výhně palčivé
ti spásy víc nevezjde den!" - -
Já k zemi kles', tou zničen kletbou děsnou,
mrak zastřel smysly mé. -Když přešlo vše,
tu černá noc již vůkol kryla zem.
Jen v dálce zpíval dav tu píseň plesnou. -
Tu zhnusil se mi ten chvály zpěv, -
prolhaný příslib dráždil teď můj hněv,
ten šalby tón jak by mne dýkou ťal,
mne zoufalství a děs štvou náhle v dál!
Za ní jsem spěl, žár kde mé vášně vzplál
a kam teď zpět na její ňadro zval! -
Již jdu, má Venuše, zas k tobě
v tvé věčné lásky velkonoc;
chci být ti věrným v každé době,
když přijme tvých mne kouzel moc!

Wolfram

Halt ein! Halt ein, Unseliger!

Již mlč! Již mlč, ty šlíš!

Tannhäuser

Ach, laß mich nicht vergebens suchen, -
wie leicht fand ich doch einstens dich!
Du hörst, daß mir die Menschen fluchen, -
nun, süße Göttin, leite mich!

Ó, nenech mne zde marně lkáti, -
jak lehko vnik' jsem kdys v tvou říš!
Ó, slyš veškerý svět mi láti,
nuž ved' mne k sobě, ved' mne již!

Wolfram

Wahnsinniger, wen rufst du an?

Ó, šílený, kam chceš se hnát?

Leichte Nebel hüllen allmählich die Szene ein.

(Lehké mlhy zastírají pozvolna scénu)

Tannhäuser

Ha! fühlest du nicht milde Lüfte?

Ha! Necítíš ruch v horstva lúně?

Wolfram

Zu mir! Es ist um dich getan!

Spěj sem! Toť o svou spásu hrát!

Tannhäuser

Und atmest du nicht holde Düfte?
Hörst du nicht die jubelnde Klänge?

Rci, nedýcháš ty rajske vůně?
Neslyšíš jásave zpěvy?

Wolfram

In wildem Schauer bebt die Brust!

Tvé smysly mámí čáry zla!

Tannhäuser

Das ist der Nymphen tanzende Menge! -
Herbei, herbei zu Wonn' und Lust!

Tam blíží bájně v tanci se děvy! -
Jen sem, jen sem, ať rozkoš plá!

Eine rosige Dämmerung beginnt die Nebel zu durchleuchten; durch sie gewahrt man wirre Bewegungen tanzender Nymphen.

(Mlhy se začínají rozžhavorovat růžovým přísvitem; v něm se rýsují neurčité pohyby tančících postav)

Wolfram

Weh, böser Zauber tut sich auf!
Die Hölle naht in wildem Lauf.

Ha, vůkol rej a vír a mam -
to pekla říše táhne k nám!

Tannhäuser

Entzücken dringt durch meine Sinne,
gewahr' ich diesen Dämmerchein;
dies ist das Zauberreich der Minne,
im Venusberg drangen wir ein!

Vše lásky touhou pouze dýše,
zřím rozkoší již na tisíc;
slasti to kouzelná je říše,
my Venuši pronikli vstříc!

In heller, rosiger Beleuchtung wird Venus, auf einem Lager ruhend, sichtbar.

(V jasném, růžovém osvětlení zjeví se Venuše, odpočívajíc na svém lůžku.)

Venus

Willkommen, ungetreuer Mann!
Schlug dich die Welt mit Acht und Bann?
Und findest nirgends du Erbarmen,
suchst Liebe nun in meinen Armen?

Bud' vítán, zrádce, v náruč mou!
Jak? Svět tě zchvátil kletbou svou?
Když nemá nikdo smilování,
v mých loktech hledáš lásky plání?

Tannhäuser

Frau Venus, o, Erbarmungsreiche
Zu dir, zu dir zieht es mich hin!

Má bohyně, seslaná k mé spáse,
v svou říš, v svou říš návrat mi přej!

Wolfram

Du Höllenzauber, weiche, weiche!
Berücke nicht des Reinen Sinn!

Pryč, pekla kouzlo! Couvni, vzdal se
a s nešťastníkem soucit měj!

Venus

Nahst du dich wieder meiner Schwelle,
sei dir dein Übermut verziehn;
ewig fließt dir der Freuden Quelle,
und nimmer sollst du von mir fliehn!

Zpět k mému vrátit se chceš sídlu?
Nuž za svou pýchu soucit měj!
Věčně spíjej se teď v lásky zřídlu,
však věčně též se ke mně znej!

Tannhäuser

Mein Heil, mein Heil hab'ich verloren,
nun sei der Hölle Lust erkoren!

Můj ráj je stejně přece ztracen,
nuž, ať jsem peklu navždy vrácen!

Wolfram

[ihn heftig zurückhaltend]

(pevně jej zadržuje)

Allmächt'ger, steh dem Frommen bei!
Heinrich, - *ein* Wort, es macht dich frei -:
dein Heil -!

Ó, mocný Bože, slyš mne teď!
Jindřichu, - jen k Pánu svému hled' -:
a věř - !

Venus

Zu mir!

Ó, pojd'!

Tannhäuser

[zu Wolfram]

(k Wolframovi)

Laß ab von mir!

Ó, nech mne již!

Venus

O komm! Auf ewig sei nun mein!

Ó, pojd'! a věčně buď pak mým!

Wolfram

Noch soll das Heil dir Sünder werden!

Ještě je čas, bys cestu našel!

Tannhäuser

Nie, Wolfram, nie! Ich muß dahin!

Ne, Wolframe, ne! To los je můj!

Wolfram

Ein Engel bat für dich auf Erden -
bald schwebt er segnend über dir:
Elisabeth!

Tvůj anděl za tě prosby vznášel -
a snad již ti žehná shůry tam:
Alžběta!

Tannhäuser

[der sich soeben von Wolfram losgerissen, bleibt, wie von einem heftigen Schlage gelähmt, an die Stelle geheftet]

(jenž se právě Wolframovi vytrhl, zůstane náhle stát jako přikován)

Elisabeth!

Alžběta!

Männergesang

Mužský sbor

[aus dem Hintergrunde]

(z pozadí)

Der Seele Heil, die nun entflohn
dem Leib der frommen Dulderin!

Mír duši té, jež vzlétá již,
by z trýzně vešla v ráje říš!

Wolfram

[nach dem ersten Eintritt des Gesanges]

(ve vznešeném dojetí)

Dein Engel fleht für dich an Gottes Thron, -
er wird erhört! Heinrich, du bist erlöst!

Tvůj anděl, hle, před Boží vstoupil trůn, -
je vyslyšen: ty vykoupen jsi též!

Venus

Weh! Mir verloren!

Ach! Pro mne ztracen!

Sie verschwindet, und mit ihr die ganze zauberische Erscheinung. Das Tal, vom Morgenrot erleuchtet, wird wieder sichtbar; von der Wartburg her geleitet ein Trauerzug einen offenen Sarg.

(Mizí a sní celé kouzelné zjevení. Mlhy se rozptylují a zjevuje se opět údolí, ozářené teď ranními červánky. Od Vartburku sestupuje do údolí smuteční průvod s pochodněmi)

Männergesang

Ihr ward der Engel sel'ger Lohn,
himmlischer Freuden Hochgewinn.

Mužský sbor

Bůh sám ji vítá v náruč svou,
věčné jí slasti ráje zvou.

Wolfram

[Tannhäuser in den Armen sanft umschlossen haltend]

(drží Tannhäusera měkce v náručí)

Und hörst du diesen Gesang?

Zda slyšíš onen zpěv?

Tannhäuser

Ich höre!

Slyším jej!

Von hier an betritt der Trauerzug die Tiefe des Tales, die älteren Pilger voran; den offenen Sarg mit der Leiche Elisabeths tragen Edle, der Landgraf und die Sänger geleiten ihn zur Seite, Grafen und Edle folgen.

(Zde vstupuje smuteční průvod na jeviště a sestupuje do údolí, se staršími poutníky v čele; otevřenou rakev s tělem Alžbětiným nesou šlechtici, pěvci ji provázejí po stranách; lantkrabě, hrabata a šlechtici následují za rkví.)

Männergesang

Heilig die Reine, die nun vereint
göttlicher Schar vor dem Ewigen steht!
Selig der Sünder, dem sie geweint,
dem sie des Himmels Heil erlehnt!

Mužský sbor

V blaženost věčnou, v chór andělský
světice vchází a v slávě se skví!
Buď blažen hříšník - jest vyslyšen,
pro její oběť mír mu přán!

Auf Wolframs Bedeuten ist der Sarg in der Mitte der Bühne niedergesetzt worden. Wolfram geleitet Tannhäuser zu der Leiche, an welcher dieser niedersinkt.

(Na Wolframův pokyn je rakev složena uprostřed jeviště. Wolfram k ní vede Tannhäusera, který u ní pokleká)

Tannhäuser

Heilige Elisabeth, bitte für mich!

[Er stirbt.]

Die Jüngerer Pilger

[auf dem vorderen Bergvorsprung einherziehend]

Heil! Heil! Der Gnade Wunder Heil!
Erlösung ward der Welt zuteil!
Es tat in nächtlich heil'ger Stund'
der Herr sich durch ein Wunder kund:
den dürren Stab in Priesters Hand
hat er geschmückt mit frischem Grün:
dem Sünder in der Hölle Brand
soll so Erlösung neu erblühn!
Ruft ihm es zu durch alle Land',
der durch dies Wunder Gnade fand!
Hoch über aller Welt ist Gott,
und sein Erbarmen ist kein Spott!
Halleluja! Halleluja!
Halleluja!

Alle

[in höchster Ergriffenheit]

Der Gnade Heil ist dem Büßer beschieden,
er geht nun ein in der Seligen Frieden!

Der Vorhang fällt.

Ó, svatá Alžběto, za mne teď pros!

(Umírá)

Mladší poutníci

(zjevující se na výšině vlevo)

Ráj! Ráj! Hle otvírá se ráj!
Svit spásy září v širý kraj!
Nám zjevil v svatou, velkou noc
Pán zástupů svou věčnou moc:
hůl suchá v kněžské ruce té,
hle, rozkvétá zas v čerstvý kmen:
a z pekla výhně palčivé
hříšníku vzchází spásy den.
Všem zázrak ten buď zvěstován,
milostiv Bůh je náš a Pán!
Tam nad vesmírem vládne nám,
a jeho soucit není klam!
Halleluja! Halleluja!
Halleluja!

Všichni

(v nejvyšším dojetí)

Hle, spásy den odměnil hříšníka víru,
on vykoupěn dospěl věčného míru!

(Opona padá)